LATVIA
Latvian Newspaper
Nr. 65 (509) Sept. 22, 1951
Publisher: Vilis Janums, (21a) Augustdorf b. Detmold, Lager, Germany; Phone Augustdorf 02.
Editorial and Business Office: (13b) Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
Printer: Weilheimer Druckerei G. m. b. H., (13b) Weilheim, Obb., Germany.
Published once weekly. Circulation 7500 Sponsor — International Refugee Organization. — Membership: Association of the Free Press.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 65 (509)
Sestdien, 1951. g. 22. sept.
Iznāk reizi nedēļā sestdienās
Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja.
Galv. redaktors: Maksis Cuītis
Apgāda un redakcijas adrese: (13b) Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
Austrālijas redakcijas vadītājs: A. Šmits, 18, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Australia

Tuvākās 30 dienas izšķirīgas

Demokratu senātors Dugless katoļu labdarības organizāciju konferencē Detroitā pag. nedēļā izteicās, ka nākošās 30 dienas būšot Sav. valstīm izšķirīgas un noteikšot, vai paredzams karš, vai arī tāds nav gaidāms vismaz nākamā gada laikā. Dugless norādīja uz trim kritiskiem punktiem — Koreju, Vācijas padomju joslu un Balkāniem, kur Maskavas satelīti Bulgārija un Rumānija spiežas virsū Jugoslavijai.

Tai pašā laikā republikāņu līderis senātors Tafts Vašingtonā, atbildot uz „Amerikāņu jaunatnes foruma" jautājumiem, paskaidroja, ka, pēc viņa domām ne Pad. savienība, ne komūnistiskā Ķīna nevēloties vispārīgu karu. Padomju bloks gan mēģināšot iekarot pasauli komūnismam ar propagandu un infiltrāciju, jo arī Maskavai esot skaidrs, ka ASV, kas uzvarēja pēdējos 2 pasaules karos, savā rūpniecības potenciālā tālu pārspēj padomju bloku un uzbrukuma gadījumā Pad. savienība tikai sākumā gūtu panākumus.

Lielie manevri Rietumu un Austrumvācijā

Tuksneša žurkas dodas prettrieciena

No 14.—23. septembrim Vācijas britu joslā, telpā starp Bad-Oinhauzenu, Brēmeni, Hamburgu un Hanoveru, risinājās līdz šim lielākie rietumu sabiedroto manevri, kuros bez britiem piedalās arī amerikāņu, franču, holandiešu, beļģu, dāņu un norvēģu spēki, tāpat vācu darba vienības, pavisam ap 150.000 vīru. Manevrus tieši pārrauga Atlantika pakta valstu bruņoto spēku virspavēlnieks ģen. Eizenhauers, bet kā novērotāji pēc britu augstā komisāra ielūguma piedalās arī Bonnas valdības militārie lietpratēji.

Par visai nozīmīgu vācu aprindās uzskata faktu, ka lielās rudens kaŗa spēles pirmo reizi censās atveidot stāvokli, kāds varētu rasties varbūtējā padomju iebrukuma gadījumā. Lietpratēji inscenēto „Sarkanzemes" iebrukumu rūpnieciski visai svarīgajā, bet militāri grūti nosargājamā „Zilzemē", kuŗam pēc manevru plāniem jābeidzas ar uzbrucēju apstādināšanu un padzīšanu atpakaļ izejas pozicijā, vērtē kā zīmi patīkamai pārmaiņai rietumu sabiedroto aizstāvēšanās plānos. Kamēr visu laiku līdz šim padomju kaŗaspēka iztriekšanos cauri Vācijai kaŗa gadījumā uzskatīja par neizbēgamu un manevru vienīgais mērķis bija vingrināties ienaidnieka ofensīvas tempa novilcināšanā, jaunais sauklis šķiet esam „prettrieciens", kā arī pašreizējie manevri saucas.

Jau pirms pašu manevru sākšanās pastiprinātās kaŗaspēka kustības, ceļu nosprostošana utt. iedzīvotājos radīja īstu kaŗa noskaņojumu. Kulmināciju tas sasniedza tieši pusnaktī uz svētdienu, 15. septembrī, kad sākās apdullinoša „kaujas darbība". Pirmajā posmā „Sarkanzemei" izdevās gūt panākumus, ieņemot vairākas pilsētas un „nošaujot" arī pašu ģenerāli Eizenhaueru. Bet tad, beļģu, holandiešu un norvēģu kājnieku atbalstā, prettriecienā devās „Tuksneša žurkas" un 11. britu tanku divīzija, kam bija jāizšķir kauju gaita sabiedrotajiem par labu.

Tai pašā laikā Vācijas austrumjoslā notiek gadskārtējie padomju rudens manevri veselas armijas mērogā, piedaloties ap pusmiljonam sarkanarmiešu. Manevrus novērtēs pats armijas ģenerālis Čuikovs, un to kulminācija būs ap oktobra sākumu. Manevros piedalās 4 tanku divīzijas un padomju turbonīcinātāji.

Raksturīgi, ka manevri ir tīra padomju lieta un Austrumvācijas jaunizveidotie militārie spēki tajos nav aicināti piedalīties. Par šo vācu spēku apmēriem sīkākas ziņas sniedz kāds britu ziņojums. Austrumvācijas vācu bruņotie spēki patlaban esot 54.000 vīru, kas iedalīti 24 kombinētās vienībās, apmēram pēc padomju mechanizēto pulku parauga. Šīs vienības (Bereitschaften) sadalītas pa visu padomju joslu, un tās papildina vēl 5 speciālās vienības — štāba sardzes bataljons, sakaru pulks, transporta bataljons un divas sapieru vienības. Bez tam pastāv 3 lauka apmācības centri un 9 speciālās skolas — politiskām mācībām, artilerijai, sapieŗiem, sakarniekiem, tankistiem, vecākiem virsniekiem un 3 skolas kājniekiem. Bez tam Austrumvācijas militāros spēkos ir vēl 5000 vīru flote ar ātrām bruņotām vienībām Baltijas jūrā, kā arī gaisa spēku administrātīvā organizācija.

Katra kombinēta vienība sastāv no 3 kājnieku un 1 artilerijas bataljona, kā arī tanku, sakarnieku un citām atbalstītājām vienībām. Katras kombinētās vienības komandētājā sastāvā ir viens vecāks padomju virsnieks un 3 padomju asistenti. „Bereitšaftēs" vispār konstatēts ļoti liels virsnieku un instruktoru procents, kas dod iespēju vienības katrā laikā ievērojami paplašināt. Jūras un gaisa spēki vēl tikai attīstības sākumā, bet sauszemes spēkus apmāca par operātīvām kaujas vienībām, nevis tikai policejiskām iekšējās drošības vajadzībām. Manāms smago ieroču trūkums un nepieciešamas apmācības techniskajās nozarēs. Trūkst arī apgādes vienību un pietiekami sakari ar augstāko vadību. Sauszemes spēkus komandē ģenerālinspektors Hofmans, kuŗa štābs novembrī reorganizēts. Jūnijā sācies apmācību trešais posms, kas ilgs līdz oktobrim.

Prasa 5 gadu laikā ielaist ASV 500.000 ārzemnieku

Republikāņu pārstāvis Dževitss tautas pārstāvju namā ierosinājis likumprojektu 500.000 ārzemnieku — arodu pratēju ielaišanai Sav. valstīs nākošo 5 gadu laikā, dodot priekšroku kvalificētiem strādniekiem no Atlantika pakta un citām Eiropas valstīm, kas saņem Maršala plāna palīdzību. Dževitss, motivējot likumprojektu, norādīja, ka bezdarbs ASV esot tuvu minimam, bet Eiropā tai pašā laikā esot 3—4 milj. lieku strādnieku, galvenokārt Austrijā, Rietumvācijā, Holandē, Itālijā un Grieķijā. Izbeidzoties DP ieceļošanas programmai, izteicās republikāņu deputāts, būtu vajadzīga kāda jauna programma, kas ļautu imigrēt ASV uz pastāvīgu dzīvi ap 75.000 ieceļotājiem gadā.

Vai visu Dienvidameriku pārvaldīs prezidenti-ģenerāļi

MŪSU LĪDZSTRĀDNIEKA SPECIĀLZIŅOJUMS LATVIJAI

Dienvidamerikā visi grib būt augstos amatos, pat vienkāršs strādnieks uzrunā savu darba biedru par šefu vai akcionāru jeb spāniski „socio". Tā te gandrīz katrs ir šefs, patrons, socio, direktors vai prezidents, un šai serijā vienīgais nopietnais izņēmums ir valsts prezidents.

Drīzumā — 11. novembrī kārta pārvēlēšanai pienākusi Argentīnas valsts prezidentam Peronam, kurš, tāpat kā viņa kollēga Čīlē, ievēlēts uz 6 gadiem. Nesen Buenosairesā no visām zemes malām par velti bija savesti ap 2 milj. strādnieku. Plašās demonstrācijās lielo „tautas svētku" ietvaros viņi prasīja Perona atkalievēlēšanu par prezidentu, bet viņa daiļo kundzi Evitu gribēja redzēt par viceprezidenti. Perons ir diktātors, bet strādnieks Argentīnā dzīvo labāk nekā jebkad šīs zemes vēsturē, un tas ir Perona lielākais balsts.

Armija, kas atbalsta Peronu, bet Evitu grib redzēt tikai kā viņa kundzi, tomēr panāca, ka Perona kundze, šķietami konstitūcionālo iemeslu dēļ, savu kandidātūru atsauca. Opozicijai, kas neatbalsta ne vienu, ne otru, neatlika nekas cits, kā ķerties pie terrora metodēm. Toties tagad atkal „viss kārtībā vēlēšanām".

Nākamgad kārta ir Čīlei. Tā kā še divi reizes pēc kārtas kādu par prezidentu ievēlēt nevar, Gonzaless Videla atkal kļūs advokāts, lai, kā argentīnieši smejas, „ļautu atkal citiem tikt pie valsts kases". Ģenerālim Karlosam Ivaņesam, kuram Perons dāvā ne tikai draudzību, bet laikam arī naudu vēlēšanu kampaņai, preti stāsies kapitālistu un labā spārna kandidāts, kādreizējais tautskolotājs senātors Mati un kreiso (radikāļu) pārstāvis, pašreizējais iekšlietu ministrs Alfonso. Ja uzvarēs ģen. Ivaņess, tad visā Dienvidamerikā prezidenti būs ģenerāļi un Perona draugi. Grūti iedomāties, ka šāda militāristu hegemonija varētu iepriecināt ASV vai Lielbritāniju, bet tās ir reālitātes, ar kurām jāsamierinās.

E. Laipenieks

Čīlē, septembrī

Šinī numurā lasiet:

DIVKAUJA AR KOMŪNISMU — Mūsu līdzstrādnieka intervija ar Eiropas ūnijes prezidentu Spāku Lorelejā . . . . 2. lpp.
„DUMPIS" ŠLEISHEIMAS DP NOMETNĒ — Iemītnieki protestē pret pārcelšanu . . . . 2. lpp.
ŽĒLASTĪBA — Viļa Lesiņa jaunākā novele . . . . 8. lpp.
VĀRDS IZDEVĒJIEM — Vai pārmetumi grāmatu apgādniekiem dibināti? . . . . 6. lpp.
BRITU GAIŠREĢI PAREĢO DRĪZU STAĻINA NĀVI — Ko stāsta Vecā Mūra almanachs . . . . 8. lpp.

Taisnīgas prasības

JĀNIS V. ZALCMANIS

Arvien biežāk Krievijas nesenie sabiedrotie pārcilā jautājumus, kas saistās ar iekārtas maiņu pasaules lielākajā valstī. Karš vai mierīga evolūcija — tās divas varbūtības. Kamēr pirmajai par labu runā straujā bruņošanās, — loģika saka, ka eksplozijai jānotiek — otro ticamāku padara Krievijas iekšienē un tā saucamajās satelītvalstīs augošā neapmierinātība. Šī raksta nolūks nav diskutēt varbūtības, bet gan — paraudzīties nākotnē pēc nenovēršamās pārvērtības — ticībā, ka tā nenāks Baltijas tautām par vēlu.

Pati par sevi saprotama līdz šim bijusi karā vainīgo valstu un tautu aplikšana nodevām. Šādas rīcības pamatā ir tautu taisnīguma apziņā bazētā pārliecība, ka posta nodarītājai valstij, kaut tā pati būtu smagi cietusi, jādara viss iespējamais, lai vismaz daļēji atmaksātu zaudējumus, ko uzbrukuma pārsteigtajām zemēm nodarījis karš un okupācija. Zaudējumu atmaksu prasīja, piemēram, no Vācijas pēc pirmā pasaules kaŗa, to prasa no Vācijas, Japānas un pat no mazās somu varoņtautas pēc otrā pasaules kaŗa. Ja pēdējā gadījumā runa ir par atriebības un laupīšanas aktu imperiālistiskā nolūkā, tad citādi ir ar reparācijām, ko rietumu lielvalstis saņem no Vācijas un Japānas. Kā viena, tā otra jau gadiem pirms zaudētā kaŗa sākuma sistēmatiski gatavojās ekspansijai citu tautu pārvaldītā teritorijā.

Baltijas tautas, sentēvu izraudzītajā liktentelpā siksti pastāvējušas, vēlējās tikai paturēt to, kas tām jau piederēja, un līdztekus tam pakāpeniski papildināt savas mantiskās vērtības, gan tās pašu zemē tieši iegūstot, gan arī par godīgi krātiem līdzekļiem citās zemēs pērkot vai iemainot. Imperiālismu sadursme un lielvalstu patīgie centieni pārvilka asiņainu svītru Baltijas valstu ziedošai neatkarībai. Jau lielinieku okupācijas pirmajās nedēļās ražojumi un to krājumi ceļoja pāri austrumu robežai uz bada zemi. Dažus mēnešus vēlāk kā kustamā, tā nekustamā manta kļuva Krievijas īpašums. Okupācijas vara „nacionalizēja" ne tikai lielos kapitālus. Kad krāsainie papīri ar uzrakstu „rublis" nomainīja kronu, latu un litu, tā pazuda arī pēdējie noguldījumu un ietaupījumus. Kaŗam ar Vāciju sākoties, bēgošā padomija aizlaupīja miljonus, bet kad četrus gadus vēlāk atgriezās, atkal uz austrumiem izstiepās karavānas ar mantu atlikumiem. Pat mēbeļu transporti plūda uz Krieviju ir pa zemes, ir jūras ceļu.

Vien speciālisti, un arī tikai aptuveni, šodien var aplēst, ko Baltijai maksāja un joprojām maksā sarkanā okupācija. Mēs visi tomēr zinām, ka mūsu jau tā niecīgās, neatkarības cēlienā vissaudzīgi izmantotās dabas bagātības izsīkst katastrofiskā straujumā. Vai mēs nodarām pāri vēl tikai teorijā pastāvošajai nākotnes Krievijai, ja sākam aplēst sarkanās parādu Baltijai? Nē, un vēlreiz nē! Mūsu tiesība prasīt un saņemt gandarījumu būs daudz dziļāk pamatota par tiesībām, ko pret karā vainīgajām zaudētājām, sev ņem lielās, bagātās tautas.

Mēs zinām ļoti labi, ka reparācijas nevar mežu masīvus izaudzināt, ka tumsonīgi stūrgalvīgās lauksaimniecības sistēmas nodarītais posts nav vienas paaudzes mūžā nolīdzināms, ka parāda atmaksāšanas daļas lielumu noteiks šobrīd pilnībā neparedzami apstākļi. Bet tas nekavē mūs būt pārliecinātiem, ka tautām, kas okupācijas un melu nīdētām tautām būs tiesība aizpildīt robus no tā labuma krājuma, kas pēc pārvērtībām atradīsies to tautu valdīšanā, kas dzīvos ar vārdu Krievija apzīmētā teritorijā.

Kad laiks nobriedis meklēt ceļu atpakaļ, svarīga būs principiāla skaidrība arī parāda jautājumā. Dzimtenē un moku nometnēs dzīvi palikušie tad noteikti sagaidīs, ka trimdas gadus neesam vadījuši, tikai domājot par sevi un vācot ziedojumus trimdas grūtdieņiem, vai pat tikai spriedelēdami par šādu vai citādu satversmi. Baltijas dzīvā spēka zaudējumu neatsvērs zelta kalni, sarkanās varas nomocītos nepamodinās jaunai dzīvei nekādas pārvērtības. Bet palikušajiem atvieglot ceļu augšup gan, mūsuprāt, būs nākotnes Krievijas robežās dzīvojošo tautu nediskutējams pienākums. Jo iecietīgāki būs krievu politiķi pret šo mūsu taisnīgo prasību, jo ātrāk sadzīs naida vātis, no līdzšinējās posta sekas, ko lielās tautu grupas ar režīma pavēli nodarījušas mazajām.

Kā Maršala plāns stiprina brīvās pasaules saimniecību

Prezidenta Trumena augstāko cildinājumu pavadīts, nesen no amata aizgāja ASV aizsardzības ministrs Džordžs Maršals. Mūsu rakstā tuvāk apskatīts viņa lielākais darbs — Maršala plāns, kuŗa nozīmi Eiropas pasargāšanā no komūnisma īsti novērtēt spēs tikai nākamās paaudzes.

Otrais pasaules kaŗš vārīgi saplosīja Eiropu, kas vēl nebija pietiekami sadziedējusi savas pirmā pasaules kaŗā sistās brūces. Drupas, nabadzība, bads un bezdarbs — šis allaž neiztrūkstošais kaŗa mantojums — ir vide, kurā cilvēks visvieglāk padodas galējībām, kurā komūnisma maldu mācības līdz ar melīgiem solījumiem trūcīgiem sagādājušas sev visauglīgāko zemi. Kremļa varas vīri uz pēckaŗa postu Eiropā lika savas vislielākās cerības pasaules tālākās iekaŗošanas plānos. Bet arī šī cerība Maskavu pievīla, jo ASV ar savu saimniecisko palīdzību visām Eiropas brīvajām tautām paglāba pēdējās no indīgā zinekļa bīstamajiem smalkauda tīkliem. Šī pēckaŗa pirmā sākuma sporadiskā ASV palīdzība kā kaŗa laika sabiedrotiem, tā arī uzvarētiem tagad noris Maršala plāna veidā. Ja tagad tautsaimnieki rēķina, ka amerikāņiem no milzīgajiem palīdzības ieguldījumiem gala rezultātā būs jāzaudē vismaz viena ceturtā daļa kā neatmaksājama daļa, nerunājot par augļiem uz ieguldītiem miljardiem, tad no tā varam spriest, cik augsti ASV ir iekalkulējusi Eiropu kā savu priekšposteni bīstamās Maskavas sērgas apkaŗošanai. Lielai vajadzēja būt ASV valdības un parlamenta civīlai drosmei, lai savu tautu tālredzīgi apgrūtinātu ar tik smagu nastu. Tas ir viens no Maršala plāna uzdevumiem.

Bet Maršala plānam ir arī savi tīri saimnieciskas dabas uzdevumi. Visu 19. g. s. un līdz pirmā pasaules kaŗa beigām angļu mārciņa sekmīgi un bez lielākiem satricinājumiem novaldīja pasaules saimniecību, nododot tad vadību savam pēctecim — dolaram. Anglija, mitinādamās uz relātīvi nelielas zemes platības un attīstījusi plašu rūpniecību, savas saimniecības vajadzību apmierināšanai arvien importēja uzturvielas un rūpniecībai nepieciešamās izejvielas. Šīs vajadzības deva citām uz Angliju eksportētājām valstīm mārciņu aktīvus, ar kuriem tad varēja savukārt segt visas saistības pret Angliju par pēdējās ražojumiem, kuģu fraktīm, apdroši-

(Turpinājums 8. lpp.)

„TAISNĪGA" PRASĪBA

Toreadors Josīts: „Mīļie ļaudis, pirms es cīnos ar to vērsi, tam jānozāģē ragi!"

Divkauja ar komūnismu

10.000 jaunu eiropiešu sastopas Reinas krastos — Intervija ar Eiropas padomes prezidentu Spāku

MŪSU LĪDZSTRĀDNIEKA SPECIĀLZIŅOJUMS PAR EIROPAS JAUNATNES SANĀKSMI LORELEJĀ

Gandrīz vai tai pašā dienā, kad „brīvā" padomju un tautas republiku jaunatne kliedza līdzi skaļruņu diktētajiem saukļiem, vīna kalnu apņemtās Reinas krastos uz teiksmainās Lorelejas klints mastā uzvijās apvienotās Eiropas karogs — liels zaļš E baltā laukā. Zem šī karoga jau šodien stāv visi tie eiropieši, kam apņēmis izpildīt neskaitāmas veidlapas un deklarācijas, lai varētu aizbraukt no Hamburgas līdz Romai vai no Helsinkiem līdz Kannām. Zem šī karoga ar lielām cerībām un sajūsmu jau šodien pulcējas visi, kas ilgojas pēc politiski vienotas, saimnieciski un militāri stipras Eiropas. Un šoreiz šo karogu uzvilka Eiropas jaunatne, kas bija pulcējusies draudzīgā nometnē, lai no sirds uz sirdi celtu saprašanās un draudzības tiltus, kā to jau darījuši tālredzīgi valstsvīri, politiķi un saimnieciskie lietpratēji.

Varbūt Hanna Šulce no Ķelnes, Žans Pīts no Marseļas, Andrē Žolī no Briseles un Džons Smits no Mančestras šai nometnē redzēja iespēju iepazīties ar citu tautu jaunieśiem (sevišķi pretēja dzimuma), kā arī izdevību apskatīt skaisto Reinas ieleju un pavadīt diezgan raibas un interesantas brīvdienas; bet trimdiniekа, kas ar visu savu būti stāv šodienas varenajā ideoloģiju cīņā, te ieraudzīja pavisam ko citu. Viņam šī 10.000 Eiropas jauniešu sanāksme 5 dekādēs, no 22. jūlija līdz 6. septembrim, nebija nekas cits kā grandioza divkauja, ko rietumu pasaule izcīna ar komūnismu.

Šai divkaujā galvenais rietumu ierocis ir brīvība — lielais pozitīvais, ko austrumi nevar dot, lai nesabruktu viņu varas ēka, kas balstās uz verdzību un terroru. Tādēļ nometnes galvenais sauklis, ko dzirdēja ik uz soļa, nebija vis oficiālo runu beigās uzsauktais: „Lai dzīvo Eiropa!" bet gan: „Brīvība!"

Lorelejas nometne bija organizēta dažādās darba grupās: politika, saimniecība, sociālie jautājumi, tautas dejas, dziedāšana, prese un radio, fotografija un filma, daiļās mākslas un sports, kur ikviens no 12 dažādu tautību pārstāvjiem varēja atrast sev tuvo. Kamēr dienās darba grupas diskutēja ievērojamu zinātnieku un politiķu priekšlasījumus, iestudēja dažādu tautu dejas un dziesmas, tikmēr vakaros demonstrēja patiešām augstvērtīgas filmas, uz brīvdabas skatuves uzveda ļoti interesantus teātra iestudējumus (piem., Šekspīra Divpadsmito nakti un Moljēra Dižciltīgo pilsoni), vai arī sniedza koŗa vai orķestra koncertus. Skaļruņi pāri visiem 7 telšu un blokēku ciemiem raidīja labu mūziku, un Lorelejas radio ikvakaru beidza programmu ar Mocarta Mazo nakts mūziku. Ļoti vērtīgas bija arī divas bibliotēkas; no tām viena jaunatnes literātūrai. Abas saturēja tiešām vērtīgas grāmatas vācu, angļu un franču valodā; tāpat pie abām bija ierīkotas mājīgas lasāmtelpas tiem, kam telti vai blokēkā knada par lielu.

Bet divkauja ar komūnismu nenotika tikai ar tādiem miermīlīgiem ieročiem kā filmām un grāmatām. Pavisam asi to pārdzīvojām kādu die-

nu, kad skaļruņi neparedzētā un nepaŗastā laikā aicināja nometņotājus pulcēties lielajā sanāksmju teltī, lai tur diskutētu par tik karstu lietu kā vācu piedalīšanos Eiropas aizsardzībā. Šo jautājumu sevišķi interesantu darīja divi apstākļi: pēc vāciešiem otra lielākā tautība nometnē bija franči, kas ir dedzīgākie Vācijas apbruņošanās pretinieki; otrkārt, diskusijās kā referents piedalījās kristīgo sociālistu ūnijas deputāts Štrauss un komūnistu deputāte Tīle.

Uz asumiem ilgi nebija jāgaida. Tie sākās jau pēc pirmā diskusijas dalībnieka runas, kas domāja, ka Eiropai nemaz nevajadzētu apbruņoties,

(Turpinājums 4. lpp.)

„Dumpis" Šleisheimas DP nometnē

Šleisheimas DP nometnē, kur mīt ap 4500 bēgļu, pag. nedēļā izcēlās nemieri, piedalоties ap 600 nometnes iemītniekiem. Viens DP sadursmēs ievainots un 3 apcietināti, to vidū arī ievainotais. Nemieri ilga 3 stundas, un to likvidēšanai izsauca 50 militāro policistu. Sadursmes izcēlās, iemītniekiem protestējot pret rīkojumu par 600 DP pārvietošanu uz citām nometnes ēkām, lai atbrīvotu vietu tikpat daudz izceļotājiem no Minchenes Funkkazarmām, kas pastiprinātā izceļošanas procesa dēļ pārpildītas. IRO iestādes paskaidroja, ka izceļošanas procesā iesaistītie DP bija jāpatur vienkopus Minchenes tuvumā, kādēļ arī bijis nepieciešams atbrīvot daļu ēku Šleisheimā

Sociālā jautājuma taisnīgs atrisinājums — galvenais ierocis cīņā pret komūnismu

No 18.—26. augustam Kēnigsvinterā, Vācijā, notika Pax Romana sociālo lietu sekretariāta rīkotā 3. starptautiskā studiju nedēļa, kurā piedalījās 75 pārstāvji no Eiropas valstu studentu organizācijām. Par šo sanāksmi latviešu katoļu studentu apvienības pārstāvis stāsta: — Studiju dienu uzdevums galvenokārt bija pētīt veidu, kā ātrāk un labāk atrisināt daudzus nenokārtotus jautājumus sociālā laukā. Pazīstami sociologi no Anglijas, Francijas, Italijas un Vācijas savos priekšlasījumos uzsvēra, ka šodien neesot nozīmes teorētizēt par to, kas būtu jādara. Laiks un pieredze bijuši labi skolotāji, par to šodien visa kristīgā pasaule ir vienis prātis. Ja līdz šim daudzi sociāli jautājumi palikuši neatrisināti, tad iemeslā tam bijušas nesaskaņas metožu izvēlē. Sekas — sadarbības vietā mākslīgi uzkurināta šķiru cīņa. Tā komūnisms, iznīcinot individuālo apziņu, radīja akli paklausīgu masu ar „proletariāta apziņu". Un tas ir komūnisma stiprākais arguments. To atspēkot var, ka katrs cilvēks ir indivīds ar savu vērtību. Strādniekam jāatdod komūnisma nolaupītā cilvēka cieņa. Viņš jāatradina no masu domāšanas. Viņā jāveicina personības izveidošanās. Viņam jāparāda materiālistiskās pasaules dumbrājs un jāmāca atrast garīgā vērtība.

Mums, kas komūnismu esam skatījuši vaigā, dažkārt liekas nesaprotami, kā rietumu zemes to mēģina apkarot savā skatījumā. Bieži aizmirst, ka komūnisma sakne ir austrumos, kamēr tā atvases sazēlušas visās pasaules valstīs. Parasti cīņu vērš pret šīm atvasēm, tāpēc nav jābrīnās, ja sekmes nav lielas. Šeit jāsaka, ka trimdinieku informātīvā misija ne tikai nav beigusies, bet tā ir krietni jāpaplašina un jāpieskaņo pašreizējām prasībām. No LCK informācijas nozares saņemtās brošūras, kas pāris mirkļos tika izdalītas sanāksmes dalībniekiem, pierādīja, ka pat vācu studentam ir tikai pavirš ieskats šai jautājumā, nemaz nerunājot par attālākām zemēm. Brošūras radīja dzīvas pārrunas visā studiju dienu laikā, bija jāatbild uz neskaitāmiem jautājumiem par komūnisma dabu un metodēm aiz dzelzs priekškara.

Izrādās, ka rietumu pasaules inteliģenci galvenokārt interesē — kādā veidā sekmīgāk cīnīties pret komūnismu, tāpēc mūsu informātīvais darbs jāpaplašina šai virzienā. Ļoti nepieciešami ir informācijas materiāli franču valodā, jo angļu valodā tie nav pieejami latiņu zemēm. Līdz šim vairāk esam devuši vēsturiskus apskatus un ģeografiskas ziņas. Sākumā šis darbs bija nepieciešams, bet tas savu uzdevumu ir veicis. Tagad ir jādara vairāk — jāaprāda veids un līdzekļi, kā cīņā pret komūnismu sasniegt labākus rezultātus. Mums ir pieredze, tāpēc vajadzētu būt arī priekšlikumiem. Informātīvais darbs jāapvieno ar kombatīvo, reizē paturot prātā, ka ar to vien nepietiek, ka komūnismu apstrādājam stipriem vārdiem, jo uguni nevar izdzēst ar uguni. Pavirš komūnisma pazinējs gaida atbildes uz daudziem jautājumiem un vēlas, lai tās pārliecinātu viņa prātu. Sevišķi tas sakāms par akadēmisku sabiedrību.

Liekas, mūsu tautiešiem ir skaidrs, cik plašs un atbildīgs mums šeit darba lauks. LCK informācijas nozare sekmīgi veikusi daļu no tā, bet lai to turpinātu, ir vajadzīgi līdzekļi. Vēl vairāk tie vajadzīgi, lai sagatavotu plašākus izdevumus, kas noderētu par materiālu rietumu inteliģencei cīņā pret komūnistu metodēm. Šo darbu var paveikt tikai tad, ja darītājam dod laiku un iespējas pētījumiem un pārdomām. Ja latviešu trimdas sabiedrība pareizi izpratīs šo pienākumu, tad mums lieki nebūs jāsūdzas par brošūru daudzajiem valodas un satura trūkumiem.

J. T.

Par tautu, tēvzemi, baznīcu un zinātni

LATVIEŠU KATOĻU DIENAS ČIKAGĀ

No 1.—3. septembrim Čikagā notika latviešu katoļu dienas ar studentu saimes Dzintars kongresu un rakstnieku, žurnālistu un sabiedrisku darbinieku apspriedēm un referātiem, kur pārrunāja daudzas latviešu katoļiem svarīgas problēmas. Katoļu dienas bija pulcinājušas lielāku skaitu katoļu pat no tālākiem ASV apgabaliem.

Referenti savos priekšlasījumos norādīja, ka mēs atrodamies totālā cīņā par pasaules brīvību, no kuras atkarīgs arī mūsu dzimtenes liktenis. Rakstnieks A. Rupainis ierosināja ASV izveidot latviešu centrus. Lielākos centros varētu sekmīgāk veidot mūsu kultūrālo un sabiedrisko dzīvi. Rakstnieks J. Klīdzējs nolasīja referātu par studējošo darbošanos presē un aicināja studentu saimi aktīvi rakstīt laikrakstos un žurnālos. Debatēs izkristallizējās vairāki atzinumi par trimdas laikrakstiem, grāmatu apgādiem un grāmatām. Pārrunāja arī latviešu sabiedriskā darba aktīvizēšanu, rakstnieku vakaru sarīkošanu, kā arī vienojās par pirmā vispārīgā latviešu katoļu kongresa sasaukšanu Čikagā tuvākā laikā.

Latviešu katoļu studentu apvienības Dzintars Amerikas nodaļā ir 67 studenti ar senioru J. Valaini priekšgalā. Apvienības centrs vēl atrodas Beļģijā, kur vienkopus ir prāvāks skaits studējošo un bīskaps prof. B. Sloskāns. Studentu saime bez savu interno problēmu kārtošanas pārrunāja arī veidu, kā aktīvāk iesaistīties cīņā par dzimtenes atbrīvošanu. Katoļu studentu mērķi ir kalpot tautai, tēvzemei, baznīcai un zinātnei.

Katoļu dienas noritēja vienotā, draudzīgā garā. Atmiņā paliks gadījums, kad tautietis P. no personīgiem līdzekļiem pasniedza rakstniekam Fr. Mūrānam 200 dol. studiju nobeigšanai.

A. Raidonis

Pēdējās salas (3)

Vecās ainas

IESPAIDI ŠLEZVIGAS-HOLŠTEINAS BĒGĻU NOMETNĒS

Kas dienvidos dzīvojošiem tautiešiem savā laikā bija Eslingena, tas ziemeļos mītošiem Lībeka. Ar savu latviešu teātri, prāvo mākslinieku pulciņu, slimnīcu, dažādiem kursiem, darbnīcām un apgabala pārstāvību tā veidoja centru, ko kādreiz, rakstot trimdas vēsturi, pieminēs ar izcilu nozīmi.

Šodien no visa tā palicis niecīgs atspīdums. Un tomēr par abām novietnēm — Mēzenes un Artilerijas kazarmām vēl ir lielākais latviešu skaits vienkopus apgabalā — kādi 500. Tie ir galvenā kārtā Vācijā palicēji, vecie, kaŗa invalidi, tbc slimie, ģimenes ar daudz mazgadīgiem bērniem, izskrīnētie un vēl šādi, kas šeit atraduši darbu un arī uz priekšu cer ar to savu eksistenci nodrošināt, nebaidīdamies eventuāla bruņota konflikta, kaut Lībekā padomju joslas robeža pienāk tik tuvu pie latviešu nometnes kā nekur citur. Lībekiešu drošību vēl ceļ divi apstākļi: ASV karaspēka sūtīšana uz Eiropu un pašu vāciešu apbruņošana. Priekšpulki radīti un, ietērpti robežsargu policijas formās, pastaigājas arī pa vēsturiskās Hanzas pilsētas ielām, kādēļ vakaros var atkal redzēt „vecās ainas" — vācu meiteni zem laternas dungojam Lillī Marlēn un gaidām savu uniformēto zēnu.

Kad likvidēja latviešu slimnīcu, sākās arī tās personāla izklīšana. Direktors K. Lediņš nesen aizbrauca uz Angliju. Uz ASV devušies doc. Dr. med. A. Alksnis un doc. Dr. Pavasars. Dr. Vanadziņš un Dr. O. Lediņš ar kundzi zobārsti atraduši mājvietu Zviedrijā, bet Dr. Pakalns pārcēlies uz Fareles veco ļaužu mītni. Tāpat maz vairs uz vietas no māsām. Pirms dažām nedēļām no tām veļu valstī aizgāja Olga Jansone. Pavadītāju bija saradies liels pulks. No LCK ziedus nolika apgabala pārstāvis Aug. Vanags, bet no LSK E. Brice. Tagad visi ārstniecības ziņā pakļauti vācu noteikumiem, un vairāki tbc slimie vēl atrodas Lībekas „Ost" slimnīcā.

...darbu savās rokās ņēmusi DV nodaļa, kas ar saviem 60 biedriem ir spēcīgākā Lībekas latviešu organizācija. Vēl Lībekā turas apdāvinātā pianiste Hese, gleznotāji J. Soikans un Baltgalve-Kuncīte. Taču regulāri kaut ko sarīkot vairs nav iespējams, kaut cilvēkiem pēc labas mūzikas, dziesmas, teātra prasības lielas un šo trūkumu izjūt jo sāpīgi. Lai apmeklētu labu vācu sarīkojumu, bēgļiem trūkst naudas. Tāpat grūti tikt pie grāmatām, kas dārgas, kādēļ par vairākiem nopērk vienu. No apgādiem Lībekā palicis viens — Kursa. Tā īpašnieks A. Strēmelis, jautāts par nākotnes nodomiem, pastāsta, ka, lai gan ir grūtības norēķināties ar ārzemēm, apgāds sagatavo un izdod vairākus darbus, to vidū arī kādu par latviešu leģionāru cīņām pie Ļeņingradas un Volchovā.

Apgabala pārstāvis Aug. Vanags šai pašā sakarībā uzsver, ka latviešu, bet jo sevišķi jaunāko izdevumu trūkumu, sajūt sanatorijās un slimnīcās gulošie tbc slimie. Mēģināts robus aizpildīt ar atsevišķu apgādu un labvēļu ziedojumiem, bet tas izdevies tikai daļēji.

Par apgabalā vēl palikušo ap 2100 tautiešu gara stāvokli V. saka, ka tas esot možs. „Visi mēģina piemēroties apstākļiem un cīnās, kur vajadzīgs, par savām tiesībām. Palīdzība no citās zemēs dzīvojošiem tautiešiem nāk gausi, kaut tai nevar būt tikai gadījuma raksturs. Kad izkristallizēsies, kas būs aizbraucēji un kas palicēji, tā jāizveido uz labi izstrādātas sociālas bazes, iesaistot visās zemēs mītošos latviešus. Vislabāk to, manuprāt, varētu veikt kāda organizācija, ja izdotos nodibināt visas pasaules latviešu apvienību, tad tā varētu aicināt ikvienu strādājošo obligāti iemaksāt zināmu summu savas zemes pārstāvībai, kas to savukārt nodotu kopējam centram. Tas šos līdzekļus regulētu un izlīdzinātu. Tas prasīs pūles, bet šis pienākums būs jāuzņemas un jāpilda, ja gribēsim pierādīt, ka mīlam savu tautu un savu zemi — Latviju!"

Jānis Sudrabiņš

Ziedojumi ārējai informācijai

LNP un LCK ārējās informācijas fondam vēl ziedojuši:

Vācijā: DV Augustdorfas nodaļa DM 1, Ventorfas ev. lut. draudze 54,50, USO Unit Minch.-Gladbachā 3,74, A. Galiņš Hūnā 5; Anglijā: Mančesteras draudze 7/15/6 mārc., Stokportas kopa 7/12/6, prāv. Bergs (ziedojumu listes) 15/7/6, Bukbārdis —/4/—, E. Kadilis —/7/8, Dr. Daugavietis 1/—/—; Austrālijā: Adelaides latv. biedr. 14/5/— mārc., K. Rīnausis 1/—/—, A. Bekovs 1/—/—, V. Akermanis 1/—/—, Melburnas latv. biedr. un DV 16/2/9, Latviešu bibliotēkas biedr. Pertā 1/6/—, Austrālijas latviešu labdarības biedrība 22/6/—; ASV: A. Bīlmanis 0,50 dol., Dr. K. Kaņeps 0,60, J. Kaņepāns 2, A. E. Vilks 5, J. Avotiņš 7,50, K. Sūna 2,50, Valecis 5, Mirdza Brašnevice 60, V. Puriņš 6,60 un Dziesmu koris Vairogs 10; Dānijā: Latviešu klubs Kopenhagenā 100 kronu.

Minētie ziedojumi saņemti gan uz ziedojumu listēm kā Ārtava Latvijai, gan kā atsevišķi ziedojumi. Līdzekļu izlietošanā ievēros atsevišķo ziedotāju norādījumus. Ārējās informācijas fonda valde izsaka visiem ziedotājiem sirsnīgāko pateicību.

[illegible]

Lasot avīzes, dzīve bieži var likti melna kā poda dibens. Bez gaišā pusēm, bez izredzēm, bez kā.

Morāle visās zemēs grimst. Charte un līgumus neviens vairs neņem p pilnu. Visa nafta un ogles drīz b izsvilinātas. Cilvēki vairojas tā, k nav kur likties. Staļins, par spīti p reģojumiem, nemirst, brandvīns a nekļūst lētāks. Un, ņemdamies ar at mu skaldīšanu, cilvēki beigās pārska dīs visu mūsu planētu kā kartupe un cauri būs tā balle. Pavisam drū skats!

Bet — vēl jau viss nav pagala Tik traki nemaz nav. Vajaga ti palasīt Harvardas universitātes pre denta, plaši pazīstamā zinātnieka Džēmsa Konenta pareģojumus, un kal varam just jaunas cerības.

Izrādās, ka pasauli neizpostī vis atombumba, un cilvēce atradī izeju no atombriesmām. Lētu ener ju iegūs no saules, kas kļūs par veno enerģijas avotu ražošanā, no jūrām lēti un ērti iegūs dzera ūdeni. Tālāk ļaudis iemācīsies ra šķidras degvielas no tvana gāzes ūdeņraža, bet vīnu un alus ražoš vairs nebūs jāiztērē vērtīgie o hidrāti.

Tātad lielākā daļa bažu jau vērsta. Nav bēdu arī par to, ka mes iedzīvotāji varētu tā savairot līdz sāktu viens otru grūst jūrā, pēc Konenta sestā pareģojuma, lai vērstu pasaulē iedzīvotāju pārprod ciju, pat baznīca piekritīšot vispārē dzimstības kontroles noteikšanai.

Bet cik drīz tas viss notiks? ļoti drīz: Konenta pareģojumi attie uz nākošiem 50 gadiem, un visus atklājumus viņš noteikti paredz vēl gadsimta otrā pusē.

Bet Konenta pareģojumu rindā ir vēl septītais: „Atlantika pakta v stīm izdosies pārliecināt padomju v dību, ka nevar būt runas par vis pastaigas gājienu līdz Lama ostām." Protams, tas mūs ārkārt nomierina, ja zinām, ka vēl līdz paša gadsimta beigām Kremlis un b ševiki jau būs pārliecināti un ie cīti uzvesties pieklājīgi. Līdz 20 gadam tātad viss būs kārtībā. Vēl kai 49 gadi. Paldies, Mister Kone Tik viegli palika ap sirdi!

Fridolin

Sīkās Lielbritānijas ziņas

Dievkalpojumi

Londonas latviešu draudze, prāv. E. Be Gravesendā, St. James bazn., 23. sept., 16.45; Guildfordā, māc. R. Mužiks, St. J bazn., 30. sept., pl. 16 pļaujas svētku d kalpojums. Pēc tam kopas apspriede un v šanas.

Vidusanglijas draudze, māc. E. Sarkanbā Lesterā, Sv. Marka bazn. (Belgrave G 30. sept., pl. 15.30. Kopīgajā luteriešu diev pojumā sprediķos vācu draudzes māc. Bermans.

Ziemeļanglijas-Bradfordas draudze, māc. Ābolinš, Hullā, St. Mathews bazn., An Rd., 30. sept., pl. 13.30 pļaujas svētku d kalpojums. Pēc tam svētku vakars drau zālē.

Austrumanglijas draudze, māc. A. Dzen Korbijā, Skotu bazn., 22. sept., pl. 19.30.

Rietumanglijas draudze, māc. R. Mu Vestvelsas ģimeņu nometnē, 22. sept., pl. bērnu dievkalpojums jaunākai grupai; 16.15 bērnu dievkalpojums vecākai gr pl. 18 iesvētes mācība; Nestonas bazn., sept. pl. 9 jauniešu iesvētes dievkalpojum dievgaldu.

Līdsas draudze, māc. E. Bergmanis, Hud fīldā, St. Peters Parish Church, 23. s pl. 16; Līdsā, Emmanuel Church, 7. pl. 16 pļaujas svētku dievkalpojums ar d galdu. Pēc tam draudzes vakars.

Skotijas draudze, māc. J. Sapiets, Karl St. Cuthbert's bazn., 29. sept., pl. 17 pļa svētku dievkalpojums.

Prāvests B. Fedders, Londonā, Narboro Rd., Metodistu bazn., 18. nov. Pēc dievk juma baznīcas zālē svinīgs akts. Vakarā Vikāriskā draudze un Beverīnas koris.

Citi sarīkojumi

Latviešu federālistu kustības Bradfo nod. dziesmu un mūzikas vakars, Green skolā, 22. sept., pl. 17.30. Ar dziesmām dalās Bradfordas latviešu dziesmu ansa Pērse, sieviešu kvartets un jaukts dubult tets, ar solo dziesmām E. Kaņepe. Ieeja labprātīgiem ziedojumiem. Vecājiem dīm, kaŗa invalidiem un bērniem ieeja br

DVF Līdsas nod. pļaujas svētku sarīko St. Patricks Parachall telpās, New York 6. okt., pl. 16 loterija, laimes akas un reņu, valšu un deju mūzika; pl. 17.30 r nieka V. Damberga priekšlasījums; pl. saviesīgs vakars un deja. Spēlēs Arn Kornellusa deju kapella. Saviesīgam v ram un dejai ieejas maksa 3/—.

LBL saviesīgs vakars ar deju, Lond Alford House zālē, Aveline Str. (Kennin apakšzemes stacija), 22. sept., pl. 18.30. lijas galds.

LBL Bradfordas nod. sarīkojums, Ch House, North Parade, 29. sept., pl. 1 Boltonas nod. drāmas kopas viesizrāde — Auzānes komēdija Dāmu valsis. Pēc izr deja.

DVF Londonas nod. saviesīgs vakars, Refectori telpās (pie Golden Green stac Northern Line), 13. okt., pl. 19. Dažādi pri nesumi, loterija, deja. Vanadžu komiteja cina Londonas nod. vanadzes un vanagus dot loterijai mantas.

Skolā ieti man gribas

Bradfordas latviešu skolas trīs gadi

VĒSTULE NO ANGLIJAS

Nekur citur Anglijā vienuviet nav saplūdis tik daudz latviešu, kā Bradfordā un tās tuvākā apkārtnē. Pirms 3 gadiem te darbu sāka arī latviešu skola, kurai siltu aizvēju un mājas vietu deva Bradfordas Daugavas Vanagu saime. Savu svētību skolai devusi arī šejienes ev. lut. draudze. Trīs trimdas skolas gadi no EVW darba gadiem ir pietiekami ilgs laiks, lai to pieminētu. Vēl zīmīgāks ir apstāklis, ka organizāciju vadītājas personas šajos 4 gados regulāri mainījušās, bet latviešu skolā strādā tās pašas skolotājas, kas darbu sāka pirms 3 gadiem. Visu laiku tas darīts bez pie līdzšinējās kārtības un darba metodēm tikai 5 skolotājiem. Ievērojot to, ka neklātienes skolā bērni piedalās no dažādiem Anglijas apgabaliem, no Skotijas līdz salas dienvidiem, šis darbs nepienāktos tikai Bradfordai. Latviešu nacionālā padome Lielbritānijā principā izlēmusi neklātienes skolu pārņemt savā ziņā, bet vai arī tai nebūs tās pašas grūtības: nebūs skolotāju, kas darbu uzņemsies. Vai nederētu padomāt par korespondences skolas organizēšanu iespējami plašākam trimdas zemju reģionam, vai pat visām trimdas zemēm vienu? Tādā gadījumā mācību uzdevumus vai pa-

Bradfordas latviešu skolas skolnieki ar skolotājām; pēd. rindā no kr. E. Bremšmite, E. Upīte, B. Bencone un P. Piņķe (iztrūkst R. Āboliņš) A. Beķera uzņēmums

atlīdzības sestdienās, svētdienās un svētdienas vakaros. Septembrī, ceturto mācību gadu sākot, lielo un mazo sejās varēja redzēt prieku par to, ka atkal vienu gadu varēs mācīties latviskā skolā.

„Darbu latviešu skolā uzņēmos tāpēc, ka tas man patīk," saka skolas vecākā skolotāja Paulīne Piņķe, kas dzimtenē bija iemīlējusi Lubejas skolu un mazo istabiņu tanī. „Darbs tekstilfabrikā ir tikai eksistences darbs, bet vajaga taču arī kaut ko dzīvei. Skola to dod. Turklāt man tik daudz brīva laika," viņa turpina. „Un beidzot, vai tad mūsu skolotājiem trūktu pienākuma apziņas pret latviešu skolu? Nē, tas nedrīkstētu būt... Bet vadīt trimdas skolu, kaut mazu, nav viegli. Ir grūtības ar bērniem, skaidrošanās ar vecākiem un organizāciju pārstāvjiem."

Bet skolotājas ar darba panākumiem nemaz nav pārāk apmierinātas. Trimdas bērns un reizē ar to vecāki un audzinātāji ir nostādīti daudzu jaunu audzināšanas problēmu priekšā. Krasa atšķirība ir angļu un mūsu skolas darba sistēmā. Darba metodes un disciplīnas jautājumi ir gluži citādi. Latviešu skola prasa, lai bērns savus uzdevumus sagatavo mājās, lai viņš ir disciplinēts un paklausīgs skolotājiem un lai būtu uzsvērta paklausība, cieņa un disciplīna. To neprasa angļu skola, kas mēģina jau no pirmām dienām bērnam ieaudzināt gudru, izprātīgu saprātu bez disciplīnas un bijības momenta. Vēl vienmēr neatrisināti jautājumi par mācības programmu un mācības līdzekļiem, kas atbilstu svētdienas (vai sestdienas) skolu prasībām ar 5—6 mācības stundām nedēļā. Šie jautājumi būtu steidzami kārtojami.

Mag. phil. E. Bremšmite, nosēdinājusi ap duci mazo 5—6 g. v. bērnu, skaidro, ka latviešu valodā a ir a un nevis ei, i ir i, nevis ai. Bet Jānītis, paņēmis grāmatu rokā, burto, burto un tomēr iet kā pa celmiem. Ar nedaudzām mācības stundām, ar kurām jāapmierinās sestdienas skolai, darbam labi panākumi ir tikai tad, ja bērnam mācības sagatavot palīdz vecāki. Taču ne vienmēr vecākiem tas pa spēkam. Gadījās reiz, ka tēvs nezināja, ko latviešu skolā māca, ne arī kā māca, viņš pat nebija drošs, vai skolu apmeklē 2 viņa bērni vai visi 3, jo par bērnu audzināšanu rūpējoties sieva. Bet viņš gan ļoti labi zināja, ko bērniem skolā vajadzētu iemācīt.

Paralēli darbam klasē, skolotājas pasāka mācīt tos pašus priekšmetus, sarakstoties ar bērniem vai bērnu vecākiem un tā radot jauna veida neklātienes pamatskolu. Sākumā pieteicās 40 bērnu, bet tad šis skaits samazinājās. Liekas, ka šāds darbs ir par lielu un smagu, ja tas jāturpina

skaidrojumus varētu izstrādāt piedzīvojis paidagogs, kas varbūt dzīvo bez darba veco ļaužu nometnē Vācijā. Jāizvēlas pats svarīgākais no iemācāmās vielas, jo jārēķinās, ka vecāki un bērni daudz laika mācībām neveltīs. Skolotājas atzinušas, ka attieksmē uz neklātienes skolniekiem vecāku piedalīšanās ir izšķirīga. Vai šinī jautājumā nederētu izteikties plašāk paidagogiem un vecākiem?

Bet lai nu būtu kā būdams, skolas darbs tomēr vainagojies panākumiem. Paldies tiem vecākiem, audzinātājiem un citām atsaucīgām sirdīm, kas trimdas dzīvi vada ticības pilnā nomodā, lai arī visjaunākā trimdas latviešu paaudze apzinātos, ka tā, A. Eglīša vārdiem runājot, ir:

„Pulks pēdējais, ko cīņā vest,
Jums karogs pēdējais, ko nest."

A. Idumietis

KAD ŪDENS NĀK

Pieredzējums palu laikā

Vēstule Latvijai no Austrālijas

Gluži sportiski tas sākās. Mērens lietiņš lija visu sestdienu, un pret vakaru upe izkāpa no krastiem. (Šī zeme pret mūsējo ir kā klons pret mīkstu maizi — kas te nopil, meklē ceļu uz jūru.) Cik ātri tas notika. Līņāja arī svētdien, pārplūda milzīgā aerodroma pļava, un lopi, kas tur ganās cauru gadu, tika sadzīti bariņos uz salām, kas dila, dila. Lija pirmdien, pazudušas bija salas un lopi, un naktsmaiņas vīri pa hostela gala barakas logu vilka zušus. Ļaudis baižījās, kas notiktu, ja lītu arī otrdien. Bailīgākie izsauca auto, sameta tur savas paunas un aizbrauca. Taču maz bija tādu, jo visiem bija skaidrs — ja draudēs briesmas, nāks rīkojums no augšas. Te taču meteoroloģiskās stacijas, radio, policija, ugunsdzēsēji un galu galā hostelis bija pašas valdības īpašums. Bet pavakarē ūdens čaloja jau pie sliekšņiem, un sievas no kaimiņu barakām vairs varēja sakliegties vienīgi caur logiem. Dažs uzraka durvju priekšā smilšu vaļnīti, cits skatījās, kā tas otrs to dara un zobojās. Bet ar tumsu vienīgā sausā vieta vairs bija gulta un kas vēl augstāks par to, un skaidri bija redzams, kā lēnā minūšu rādītāja tempā ūdens līda augšā gar stenderi. Un tad, kad briesmas bija taisni līdz ceļiem, sākās apmēram tas pats, kas 1944./45. g. — nevērtīgais tika samests koferī, bet lielās mantas noglabātas, šoreiz uz skapjiem, pakārtas pie griestiem vai uzbīdītas uz lēzenā jumta un nosegtas lietus mēteļiem. Vīri pasita sievas un koferus padusēs, izbrida līdz ceļam, sakāpa autobusos un aizbrauca uz britu hostelī sausā vietā, kur, protams, viņus neviens negaidīja. Šī trīssimtgalvainā, apmulsušā, slapjā tauta nokvernēja tur nakti lielā telpā, žāvēja slapjumu uz miesas un kļuva īgna, nīkna, nejauka, līdz slapjie vīri, ar šņabi sasildījušies, piekāva angļus.

Rītā vīri kaut kur pilsētā sameklēja pāri sporta laiviņu un noīrēja tās par 5 mārciņām gabalā mantu zvejai. Bet farmas dubļainajā norā, iepretim hostelim, priekšā jau bija tie, kas pārradušies no naktsmaiņas fabrikā — darba uzvalkos, netīrām rokām un kājām, un nu lādējās šī lielā ūdens malā. Policija izvāca tos, kas hosteli nebija atstājuši un naktī, glābiņu meklēdami, bija sarāpušies jumtos un tur nu tupēja, pārsaluši zili, melni, un — aizbrauca. Ūdens istabās bija taisni cilvēka augumā. Laivas purns, pie barakas piebraucot, atmijās jumtā, un grūti bija caur izsistajām augšrūtīm kas izvācams. Skapji, ūdenim kāpjot, bija apgāzušies, smagās mantas nogrimušas, vieglās peldēja pa virsu. Auto un motocikli, kas pagalmā bija palikuši naktsmaiņas vīriem, nebija vairs redzami. Starp barakām klaigāja ūdensputni, un bezbailīgi pabraukājās melno gulbju flotile.

Nora drīz pārvērtās dīvainā čigānu nometnē. Uz krūmiem izklāti pilēja dubļaini uzvalki, segas, veļa, zālē nolikti dūņu piedzīti radio aparāti, spuraini atlobītām finieru kastēm, uz koferu vākiem žāvējās noplukušas vēstules, salipušas fotografijas, viss raibā jūklī, drūzmā. Tam, kas ar pūlēm bija dabūts pāri robežām un jūrām, bija jāizput te.

Bet savus trīsdesmit soļus augstāk pusloka drūzmējās austrāliešu publika, noskatīdamās šai vienreizējā brīvdabas izrādē, daudzu sejās bija neviltots prieks, un knikšķēja Baby Box slēdži. Mazā šāņu ieliņa pēkšņi bija auto pārpildīta, kā tautas svētkos, policijai bija jārēgulē satiksme, un farmeris, acīm redzot, negribēdams par savu noru ieejas maksu ņemt, to vienkārši norobežoja no ceļa ar dzeloņstiepli.

Tie, kas nepazīst Austrāliju, raustīs plecus — kā gan tas viss iespējams? Netika taču pārrauts kāds aizsprosts, ūdens negāzās pēkšņi, bet veselas trīs dienas lēnām līda pa atklātu lauku. Kāpēc neizvāca mantas jau laikus? Kur organizēta glābšanas akcija pēdējā brīdī un nākošā dienā pēc iedzīvotāju mantām un hostela iekārtas? Jaunaustrāliešiem naidīga nostāja ar komūnistisku piegaršu? Ak — nē! Lūk, farmeriem tas pats ūdens aiznesa simtiem aitu, apslīka lopi, kaut gan te ir Vidzemes augstienei līdzīgs apvidus bez plašiem līdzenumiem, kur jau augstākais pēc puskilometra būs droši atrodams pilnīgi neapdraudēts paugurs, kas, var gan būt, iekrīt citas farmas robežās. Taču lopi netika izdzīti. Apslīka arī daudzas upmalas fabrikas, neizvācot nekā. Upes apsaimniekotājai, kanalizācijas iestādei, pieder vienīgā motorlaiva, kas tagad būtu bijusi derīga, taču tā palika laivu būdā un tur arī nogrima. Un aerodromā apslīka lidmašīnas, tikai cekuli vairs bija laukā.

Paļi te ir katru gadu, bet šogad mērens lietus palija pusdienas ilgāk, un ūdens pacēlās pāris pēdu augstāk par „normālo" palu līmeni. Un taisni tādēļ, ka šī pļava vismaz reizi gadā ir pilnīgi zem ūdens, te gabals zemes ir krietni lētāks. Tāpēc hostelis būvēts te, un nevis kur augstienē, ietaupot daudzas mārciņas. Par to, ka te ir ar dūņām piedzīta centrālapkure mazgātavām un pirtīm, sapostīts inventārs, virtuves elektriskās krāsnis, apslīkusi noliktava un pat birojs ar visiem papīriem, kas nozīmē zaudējumu tūkstošus, par to te neviens neledomājas meklēt vainīgo un tiesāt par nolaidību, jo tā, lūk, ir „dabas katastrofa".

Droši vien, kaut kur no jumta kādu sievu gaisā pacēlis būs kāds helikopters, tas būs ticis fotografēts (arī šo hosteli aplidoja un fotografēja Melburnas žurnālists, jau kuru gadu), un pasaule kino chronikās skatīs „drausmīgu dabas nelaimi" un modernā cilvēka „cīņu" pret to, neko nemanot no tā, ka īsteni ir ne ūdens, bet stulbuma katastrofa itin mērenas un rēgulāras dabas ietvarā; tā paša stulbuma, kas parastā ikdienā ik uz soļa gan kaitina, bet kas apstākļos, kur vajadzīga kaut cik straujāka rīcība un spēja orientēties, jau izvēršas par pilnīgu paralizi.

Stāstītais nav anekdots. Tas notika pagājušo rudeni. Kāds vīrs bija iekūlies grimstošā dubļu javā, un viņam draudēja droša nāve. No tuvējās fabrikas to pamanīja kāds strādnieks un labu stundu nopūlējās, līdz nelaimīgo izvilka laukā. Rezultātā fabrika viņam glābšanas laiku izskaitīja no algas kā pavadītu „privātā biznesā".

Bet nu ūdens atkal kritIes, brīvajā laikā ļaudis mēž savas istabas, mazgā, žāvē mantas, naktīs joprojām pārgulēdami britu hostelī uz kailas grīdas un maksādami to pašu hostela naudu, kas ir gluži kā privātā pansijā — 10 šil. dienā. Un diezi', diezi', vai par izsistajām augšrūtīm nebūs īpaši jāatlīdzina.

A. P.

Latvieši no Marokas vēlas izceļot / Maza izpeļņa un nav kultūras dzīves

VĒSTULE REDAKCIJAI NO MAROKAS

Arī Marokā dzīves dārdzība ceļas, tikai ne tādos apmēros kā citur. Augļiem un saknēm tās pašas agrākās cenas, jo to ir pārpilnība. Pašlaik vīnogu, arbuzu, meloņu un vēlo plūmju sezona, un cenas vīnogām 40—50, arbuziem 15—20, meloņēm 40—60 un plūmēm 30 franku par kg. Tikai tomātu cena kāpusi līdz 30 fr. kg, pirms mēneša tie maksāja 10 fr.

Lai gan dzīves iztika Marokā nav tik dārga kā citās valstīs, tomēr mūsu tautieši vēlas doties prom no Marokas. Jūnija sākumā kāds tautietis devās uz Kanadu, viens laulāts pāris jau ceļā jūtīs uz Austrāliju, un arī daudzi citi stājas sakaros ar radiem un paziņām Amerikā un Austrālijā, meklējot iespēju no Marokas aizbraukt. Aizbraukšanai pamatā samērā nelielā izpeļņa. Labi tam, kam firma piešķir brīvu dzīvokli ar elektrību un ūdeni, tas var atlicināt ārtavu nedienai. Jau laba alga skaitās 30.000—35.000 fr. mēnesī, bet ja ģimenes cilvēkam jāizdod ap 10.000 fr. dzīvoklim, tad budžetu saskaņot diezgan grūti. Arabu kvartālos dzīvokļi lētāki, bet nav ērtību. Tāpat daudzi nepanes arabu skaļumu un netīrību.

Presē lasām par augstām algām Kanadā, Sav. valstīs un Austrālijā. Pārrēķinot izrādās, ka 35.000 fr. nav pat 100 dolaru. Nesen saņēmām vēstuli no tautieša, kas jūnijā devās uz Kanadu, kur pelna 160 dol. mēnesī, bet uzturam un dzīvoklim kopā maksā 55 dol.

Citādi dzīvojam saticībā, esam viens otram izpalīdzīgi. Mums nav biedrību, nav jāvēl valdes vīri, ar to atkrīt intrigas un strīdi. Katra mēneša pirmā svētdienā sapulcējamies pie tautieša, kam firma piešķirusi savrupmāju ostas rajonā pie paša okeana. Tautietis akmeņos izveidojis dārziņu ar lapeni, un tur nu mēs sēžam, tērzējam un baudām namamātes viesmīlību. Mūsu vārdi un domas pieder Latvijai.

Apzinu ap 40 tautiešu Marokā, ieskaitot bērnus, no kuriem vairums dzīvo Kazablankā. Ar provinciešiem nav sakaru. Nesen saņēmu vēstuli no Dr. Reinharda. Viņš raksta, ka strādājot kā pirmais acu ārsts aiz Atlasa un jūtoties tur kā pionieris. Darba esot ļoti daudz, jo gandrīz katrs arabs slimojot ar kādu acu slimību. Dr. Reinharda apmešanās vietu sauc Quarzazeta, kur ceļ jaunu slimnīcu.

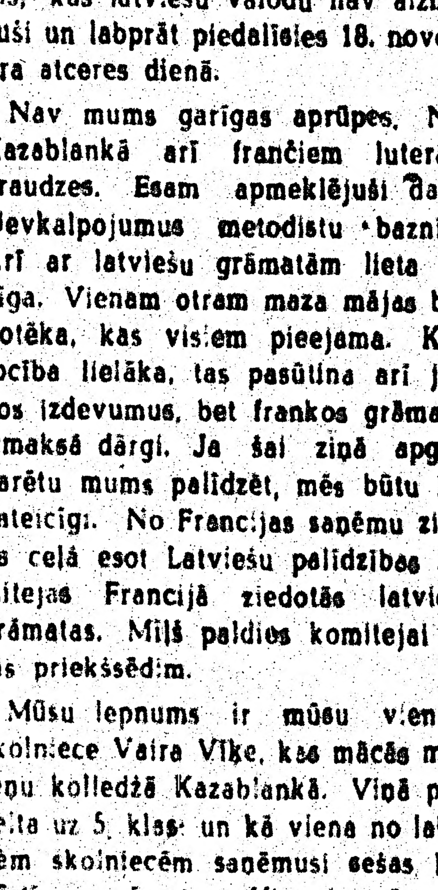

Latviete Vaira Vīke, sekmīgākā Kazablankas koledžas audzēkne

Tā blakus ļoti plašai praksei viņam vēl jānodarbojas ar organizācijas un izveidošanas darbiem. Ar darbu Dr. Reinhards ļoti apmierināts, tikai jāciešot no karstuma. Cerēsim, ka 18. novembrī mūsu pulciņā redzēsim arī provinces tautiešus. Te ir dažas Latvijas krievu ģimenes, ļoti sirsnīgi ļaudis, kas latviešu valodu nav aizmirsuši un labprāt piedalīsies 18. novembra atceres dienā.

Nav mums garīgas aprūpes. Nav Kazablankā arī frančiem luterāņu draudzes. Esam apmeklējuši dažus dievkalpojumus metodistu baznīcā. Arī ar latviešu grāmatām lieta bēdīga. Vienam otram maza mājas bibliotēka, kas visiem pieejama. Kam rocība lielāka, tas pasūtina arī jaunos izdevumus, bet frankos grāmatas izmaksā dārgi. Ja šai ziņā apgādi varētu mums palīdzēt, mēs būtu ļoti pateicīgi. No Francijas saņēmu ziņu, ka ceļā esot Latviešu palīdzības komitejas Francijā ziedotās latviešu grāmatas. Mīļš paldies komitejai un tās priekšsēdim.

Mūsu lepnums ir mūsu vienīgā skolniece Vaira Vīke, kas mācās meiteņu koledžā Kazablankā. Viņa pārcelta uz 5. klasi un kā viena no labākām skolniecēm saņēmusi sešas ļoti vērtīgas grāmatas. Viņa ir arī savā klasē labākā franču valodā, kuru vēl pirms diviem gadiem nav mācējusi.

Kazablankā visi kalpo vienīgi zelta teļam, kamdēļ garīgās vērtības stāv trešā vietā, jo otrā vietā atrodas bāri uc. izpriecu vietas. Māksla uz ļoti zemas pakāpes. Tā dzīvojam savu pelēko ikdienu un nevaram vien sagaidīt dienu, kad skatīsim Latvijas sauli.

Edg. Rempe

LATVIEŠI EIROPĀ...

* Heidelbergas Rorbachas tbc sanatorijā pēc ilgākas slimošanas miris bij. latviešu karavīrs Jānis Skujāns. Nelaiķis dzimis 1924. g. 22. janvārī Sunakstē. Karā mantotā slimība Skujānam nebija ņēmusi ticību vēl kādreiz atgriezties brīvā Latvijā, taču smago plaušu operāciju pārciest vairs nevarēja. J. Skujāns apbedīts Heidelbergas pilsētas kapos. Pēc viņa sēro plašā DV saime Vācijā.

* LNPL prezidijs nolēmis 6. un 7. oktobrī Londonas DV namā rīkot izglītības darbinieku sanāksmi. Tā sāksies sestdien pl. 16, bet svētdien pl. 10. — 30. septembrī notiks LNPL mantu loterija. Atsaucība bijusi laba, gandrīz visas lozes jau izpārdotas. — Saņemtas pateicības vēstules no divām Korejas karā kritušo angļu karavīru ģimenēm par piešķirto pabalstu (20 mārc. kopvērtībā). — Vietās, kur LNPL nav pārstāvju, būtu dibināmas kopas, ko izraudzītu vietējās organizācijas. Kopu uzdevums sekmēt LNPL darbu un uzturēt kontaktu ar centru.

* Latviešu akadēmisko mācības spēku palīdzības fonds Zviedrijā, kurā ir 55 dalībnieki, palīdzību sniedzis 28 personām, kopsummā par 700 dol.

* Stokholmā augusta beigās miris inž. mežk. A. Oliņš. Nelaiķis dzimis 1901. g. Rīgā. Pēc Latvijas universitātes mežkopības fakultātes beigšanas A. Oliņš strādāja mācību un izmēģinājumu virsmežniecībā Lielaucē.

... UN AIZJŪRĀ

* Čikagas latviešu klubs invalidiem un bij. karavīriem Vācijā ziedojis 139,67 dol.

* Katru gadu Ņujorkā notiek starptautiska mākslas un daiļamatniecības izstāde, kurā savus eksponātus izstāda sievietes. Arī šogad izstādē piedalīsies latvietes, kas iepriekšējā gadā guva ievērību. Šogad viena izstādes diena būs veltīta tikai latvietēm.

* Montrealas latviešu studentu kopas valdē ievēlēti E. Upenieks (priekšsēdis), H. Gurjanovs un I. Gārnis. Kopai padomā dibināt stipendiju fondu.

* Sidnejas latviešu teātra mākslinieki nolēmuši atbalstīt gara darbiniekus Vācijā. Pirmo ziedojumu, sadalīšanai rež. J. Zariņam, rakstniekam P. Ērmanim, gleznotājam J. Soikanam un aktrisei M. Zilei-Graubiņai, nosūtīja jau šinīs dienās.

* Norsamā satiksmes nelaimē nonāvēts 30 g. v. Elmārs Kļaviņš. — Persā savā istabā pakāries atrasts 30 g. v. Jāzeps Plociņš.

Ko dzirdam Latvijā

Kārtējais kūlenis — lopbarības, graudu un gaļas vietā var nodot vilnu

„INICIĀTĪVAS KOMITEJA" AR STAĻINA INICIĀTĪVU

Rīgā nodibināta Latvijas republikāniskā miera padomes iniciātīvas komiteja. Tās priekšsēdis prof. Peive, vietn. Ostrovs, sekr. Dagovets, locekļi — A. Upītis, VEFa atslēdznieks Grasis, prof. A. Šmits, Pelše, Anna Sakse, arodbiedrību pad. priekšsēdis Voltmanis, Bērzes traktoriste Āboliņa, Ed. Smiļģis, izglītības ministrs Samsons, komp. Smilga, Rīgas kolhoza Mārupe priekšsēdis Linde, universitātes rektors Jurgens, zvejas trāleŗa kapt. Lance, prof. Zutis, komj. CK sekr. Dēmanis, Ceraukstes sovhoza strādnieks Medvedjevs, Rīgas medicīnas inst. dir. Burtnieks, Rēzeknes raj. kolhozniece Vasiļevska, „archibīskaps" Turss, Jelgavas stachanoviete Pavlova, mākslinieks Lapiņš, tekstilrūpniecības arodbiedrības kom. priekšsēde Šmite, Daugavpils slimnīcas vec. ārsts Šuškovs, Rīgas skolotājs Šabaļins, Rīgas Auduma stachanoviete Zvirbule un Jelgavas raj. kolhoza priekšsēdis Molodenkovs.

Šī plašā un raibā komiteja, kas, kā visas pārējās, radīta ar Kremļa iniciātīvu, nolēma sasaukt okupētās Latvijas miera piekritēju konferenci. Šai sakarā pie mikrofona stājās Ed. Smiļģis: „Man piešķirts atbildīgais uzdevums šajā vēsturiskajā sanāksmē runāt mūsu, latviešu, tautas vārdā. (Ir gan dūša tam Smiļģim!) Es apliecinu mūsu brāļu tautām, ka mēs, latvieši, visi kā viens esam par miera paktu starp pieci lielvalstīm un visi kā viens parakstīsim vispasaules miera padomes aicinājumu, kas prasa šo paktu. (Vai vēl nepietiek lauzto līgumu un paktu?) Miera aizstāvēšanas padomju komitejas plēnumā es pastāstīju mūsu uzticamajiem draugiem un biedriem, kā zied un plaukst pad. Latvija, pār kuras laukiem tagad vēsmo brīvie jūras vēji un mirdz spožā Staļina konstitūcijas saule, (kurā Smiļģis uc. viņa biedri un draugi nodeguši gluži sarkani!). Es jūtos lepns, varēdams pastāstīt, ka mūsu rūpniecības produkcija vairāk nekā divkārt pārspēj pirmskara līmeni (uz papīra). Mūsu lauksaimniecība stingri nostājusies uz kolhozu celtniecības ceļa (bet uz priekšu nekust), un mūsu kultūras, zinātnes un mākslas plauksme sasniegusi vēl neredzētus apjomus. Mums lielu palīdzību diendienā sniedz visas Pad. savienības brālīgās tautas, ko cieši vieno nesaraujamā staļiniskā draudzība. Kamēr pastāvēs šī draudzība, un tā pastāvēs mūžam, neviens nekad nevarēs traucēt mūsu republikas tālāko uzplaukumu, mūsu mērķtiecīgo gaitu pretim komūnisma virsotnēm (kur neaugs vairs pat zāle!). Izpildot biedra Staļina vēlējumu, ka tautām jāņem miera saglabāšana savās rokās, mums visiem jābūt šī dižā darba cienīgiem. Mums jāapzinās, ka kapitālistu valstīs nomāktās tautas raugās uz mums un uz padomju zemi ar vislielāko mīlestību un paļāvību. — Lai nu vēl kāds saka, ka Smiļģis nav liels aktieris!

LATVIEŠU JAUNATNE „PASTIPRINA" VERGU NOMETNES

Komjaunatnes centrālkomitejas sekretārs Aleksandrovs pastāsta: Jauna kaŗa kurinātāji cenšas apstulbināt jaunatnes apziņu, atbīdīt to no aktīvas politiskas cīņas. Uz amerikāņu-angļu imperiālistu kaŗa histeriju pasaules pirmrindas jaunatne atbild ar demokratijas nometnes pastiprināšanu. Kopā ar visu padomju jaunatni pašaizliedzīgi cīnās Pad. Latvijas jaunatne. Republikā 25.000 jauno stachanoviešu un triecienniekų. Tūkstošiem jauniešu — brīvprātīgo patriotu aizbraukuši uz Volgu, Kachovku, Staļingradu un Vidusāziju, lai piedalītos cilvēcei vēl neredzēta lieluma gigantisko celtņu būvē...

KUR NU PALIKS PLĀNI?

Komūnistu partijas centrālkomiteja un ministru padome uzdevusi valsts plāna komisijai, PSRS sagādes ministrijas pilnvarotajam, lauksaimniecības ministrijai uc. iestādēm reālizēt dažādus pasākumus aitkopības produktivitātes celšanai. Lai straujāk palielinātu aitu skaitu un vilnas produkciju — valdība nolēma piešķirt kolhoziem daudz atvieglojumu, kas ievērojami cels kolhozu ienākumus no aitkopības. Tā, piem., kolhoziem, kas valstij nodod vilnu, lopbarības graudu piegādes saistībās ieskaitīs par katru pusrupjās vilnas kilogrammu 3 kg., par pussmalkās — 4 kg un par katru rupjās vilnas kg — pusotra kg lopbarības graudu. (Diez, ko gan lopi ēdīs šo „ieskaitīto" graudu vietā.) 1951./53. g. kolhoziem, kas būs izpildījuši un pārsnieguši obligātās pussmalkās vilnas piegādes, ieskaitīs gaļas piegādes saistības 0,5 kg gaļas dzīvsvarā par katru valstij nodoto pussmalkās vilnas kg. (Tātad mazāk būs arī gaļas!) Tiem kolhoziem, kas vilnu nodos caur Latvijas patērētāju savienību, pārdos koncentrētu lopbarību: rausus, klijas, kombinēto lopbarību uc. par mazumtirdzniecības cenām. Kolhoziem, kas nodos vilnu virs plāna, pārdos arī automašīnas: vienu smago auto par virsplāna nodotām 2 t pussmalkā vai 2,5 t pusrupjās vai rupjās vilnas. (Kā redzams, arī auto var nopirkt tikai „pār atsevišķiem nopelniem".)

Pēc plašās kampaņas par skābbarības sagatavošanu un attiecīgo tvertņu būvi, Rīgas radio tagad pastāsta, ka Madonas rajonā rokot 100 tranšeju skābbarības novietošanai. Lauksaimnieki gan zinās, ka tranšejas resp. grāvji vairāk gan noderīgi skābbarības sapūdēšanai nekā glabāšanai. Tai pašā raidījumā dzirdam, ka tikai Rīgas Staļina rajonā uzceltas plienakmens skābbarības tvertnes — pirmās republikā. Diez' kāds gan izskatīsies skābbarības sagādes plāna izpildījums pavasarī?

Jauns talcinieks pretkomūnisma frontē

Red Pestilence Grasps at You (Sarkanais mēris tveŗ pēc tevis). Ārējās informācijas fonda izdevums, 1951. g.

Starp daudzajiem un dažādajiem pretkomūnistiskās cīņas izdevumiem, ko latviešu trimdas fondi uc. organizācijas laidušas klajā rietumu modināšanai un brīdināšanai no sarkanajām briesmām, šis nu ir viens no labākajiem. Raksturīgas ilustrācijas, fotokopijas un schemas ar īsu, kodolīgu tekstu efektīvā grafiskā iekārtojumā ne vien liecina to, kas noticis un notiek Pad. savienības okupētajā Latvijā, bet katrā lapā liek izjust un saprast, ka viss tas draud arī pašam lasītājam, viņa tautai un zemei, kamēr vien Maskavas vara paliks neuzveikta. Un tieši ar uzskatāmo, konsekvento un pārliecinošo konkrētību šī brošūra ir piemērota to tautu mentālitātei, kas ar savu politisko svaru, kā arī saimniecisko un militāro spēku vienīgās var darīt galu austrumu despotijai un līdz ar to arī Maskavas apspiesto tautu postam.

Še varētu, varbūt, iebilst, ka brošūra nākusi par vēlu — tādai tai vajadzēja iznākt jau pirms Kravčenko un Kosenkinas, pirms Masarika un Mindcentija, pirms Korejas un Indokinas, — nu taču rietumi sen jau atmodušies! Bet tā vēl tomēr nav. Gan rietumu valdības un vadošie politiķi ieskatījuši bargo īstenību un saslēgušies kopējā forntē pret Maskavu, taču šajā frontē vēl ir robi un vājas vietas, nemaz jau nerunājot par pašām rietumu tautām, kur komūnistiem vēl joprojām daudz neapzinīgu līdzskrējēju un atbalstītāju, un kur Kremļa aģenti rosīgi zvejo lētticīgo „miera" atbalstītāju parakstus.

Tādēļ tieši tagad, kad rietumu vadība atklāti un oficiāli nostājušies pret Maskavas tiranniju, un ārzemju prese nesaudzīgi atklāj komūnisma īsto seju — jaunā brošūra gūs daudz lielāku pārliecināšanas spēku, nekā tas varēja būt pirms gadiem, kad līdzīga veida vēstījumi šķita pārāk draudmīgi, lai varētu būt patiesi. Red Pestilence Grasps at You sniegtie fakti nu neliks vairs šaubīties par to, ka komūnisms nomainījis krustu ar sarkano zvaigzni, bībeli ar partijas vēsturi un Dievu ar Staļinu, lai šīs „reliģijas" vārdā ar brutālu varu atņemtu tautām ne vien visas brīvības un tiesības, bet pat ciešamas eksistences iespējas un dzīvību. Un ja tā, tad ikviens domājošs lasītājs saskatīs draudošās briesmas un nopietni pārdomās brošūras beigu aicinājumu — Apkaŗo komūnismu, kur un kad vien vari! To nekavēs arī dažas sīkās tekstā ieviesušās kļūdas, kas nesalīdzināmi vieglāk piedodamas par diplomātu un politiķu kļūdām.

A. G.

Padomju kaleidoskops

„BRĀLĪGĀS PALĪDZĪBAS" SEKAS

Lai ar Pad. savienības „brālīgo palīdzību" vairotu produkciju un izpildītu Kremļa plānu, Čechoslovakijas „nacionālsapulce" pirms iešanas brīvdienās pieņēma likumu par 77.500 pārvaldes ierēdņu iesaistīšanu produkcijā. Partijas organs Rude Pravo 17. augustā publicē atskaiti par likuma izpildīšanu. Tā ir ļoti raksturīga. „Republikas prezidenta" kanceleja atdevusi 33 proc. ierēdņu, jo gatavu Staļina pavēļu izpildīšanai tiešām liela aparāta nevajaga, — visu tikpat izrīko partijas centrālkomiteja. Ārlietu ministrija atlaidusi 11 proc. ierēdņu, jo arī tulkošanas darbiem lielus štatus nevajaga. Gluži citādi ir ar valsts plānošanas pārvaldi. Tai ir papīra jāizpilda Maskavas prasības, kādēļ tā varēja atlicināt tikai 3,8 proc. darbinieku. Vēl zemāks procents ir smagajā rūpniecībā, kas laikam būs izskaidrojams ar Staļina „cīņu par mieru". Iekšlietu ministrija varēja atbrīvot tikai 0,7 proc. ierēdņu, bet nevienu nevarēja atlicināt augstākā tiesā, jo tai vajadzīgs milzums ierēdņu visādu nelietību un sazvērestību atklāšanai. Par valsts drošības ministriju atskaite ar gudru ziņu vispār nepiemin ne zilbes.

SLIMNĪCA IR, BET ŪDENS NAV

Tartū celtniecības trests 1949. g. sāka veterinārās slimnīcas būvi, ko pabeidza 1950. g. decembrī. Kā ziņo 27. jūlija Rahva Hääl, lauksaimniecības ministrija arī apgādājusi nepieciešamo slimnīcas iekārtu. Tā tomēr vēl nebija varējusi sākt savu darbu, jo celtniecības trests aiz nolaidības aizmirsis izbūvēt slimnīcai tik nepieciešamo artezisko aku. Akas trūkuma dēļ slimnīca stāvējusi nelietota 7 mēnešus. Raksta publicēšanas brīdī arī nav bijis nekādu ziņu, ka aku būtu sākts urbt.

Divkauja ar komūnismu

(Turpinājums no 2. lpp.)

jo vienīgi šāda nostāja to varētu glābt no iznīcības divu lielo gigantu PSRS un ASV cīņā. Tad pie vārda tika kāds francūzis, kura domu avoti bija viegli uzminami — viņš briesmas saskatīja tikai tai faktā, ka Vācija varētu uzbruņoties, jo PSRS taču esot atkārtoti un noteikti deklarējusi savu nolūku uzturēt mieru pasaulē. Publika, kas vairumā bija vācieši, reaģēja svilpieniem, starpsaucieniem un neticīgiem smiekliem.

Tad runātājs pēc runātāja, arī kāds no latviešu nometnes dalībniekiem, aizrādīja uz padomju reālitāti un PSRS patiesajiem nolūkiem. Latviešu pārstāvis teica: „Katra diena tur prasa jaunus cilvēku dzīvības upurus, tādēļ jebkādas runas par neapbruņošanos nav uzskatāmas par miera gribu, bet gan par noziegumu pret

Eiropas padomes prezidents Spāks sarunā ar mūsu līdzstrādnieku

cilvēcību!" Šiem vārdiem sekoja ilgi aplausi, un tie šķita atbalss tam, uz ko mēs varam celt savas cerības nākotnei.

Komūnisti savu Maskavas skaņu-plati nospēlēja ar apbrīnojamu mieru un izturību. Diezin vai daudzi pilsoniski runātāji būtu ar mieru stāties priekšā šādai jauniešu auditorijai, kas nepatikā un sašutumā rēc un auro.

Pavisam interesanta izvērtās saruna ar komūnistu aģentiem, kas, ap desmit skaitā, bija izsēdušies visā zālē. Rādu kādai aģitātoru grupai Informācijas nozares pavairotos baigā gada uzņēmumus un jautāju: „Vai jūs arī gribat izskatīties kā šis sakropļotais?" — „Kas tad šos cilvēkus sakropļoja, ja ne vācieši?!" — „Bet vai tad arī t šos cilvēkus deportē vācieši — t taču uz vagona ir CCCP un pie durvīm stāv sarkanarmieši!" jautāju karstasinīgai komūnistei. „Nu, dekorācijas saviem propagandas uzņēmumiem jūs jau varat iztaisīt visādas!" Nāk prātā vecais teiciens: „Ar trakiem tikai ar labu!"

Nometnes beig akts notika vēl pirms slēgšanas septembrī, kad nometnē ieradās apvienotās Eiropas domas izcilākais r prezentants — E ropas padomes pr zidents, beļģu sociālistu vadonis Pols Anrī Spāks.

Ar lāpu gājie no visām apak nometnēm lielis ievadītā manifes cija ilga trīs stu das. Pēc nometn vadības atskait par veikto dar un koncerta, kurā piedalījās vācu franču kori un Dienvidrietumvācij raidītāja simfoniskais orķestris, n zīmīgu runu teica Spāks. Viņš no dīja uz ASV piemēru, kur vienība robežu un muitas ierobežojumu t kums vedis tautas un zemes pie rības un spēka. „Eiropas vienīb ideju," runātājs teica, „vecajai audzei no rokām tagad lielā mērā ņēmusi jaunā, un tā ir labi. Vieno Eiropa mums šodien ir nepiecie mība, tādēļ vecā paaudze stāv un vēs šais centienos aiz jaunās. N gan iedomājams, ka mēs varētu vi kārši iztaisīt starptautisku revolū ju, lai reiz tiktu pie apvienotās Ei pas, bet jaunās paaudzes sabiedri doma var lielā mērā ietekmēt va bas reiz veidot šo Eiropu. Mēs g nedomājam, ka mums būtu jāse ne visai vecajam sauklim — lab lielgabalus, nekā sviestu, bet m domājam, ka mums vienā laikā rūpējas kā par sviestu, tā par li gabaliem."

Pēc sanāksmes mūsu laikraksta lī strādniekam izdevās iegūt interv ar prezidentu Spāku. Uz jautāju kādu vēstījumu viņš kā apvieno Eiropas pirmā persona varētu latviešu cilvēkiem aiz dzelzs prie kara, Spāks atbildēja, ka viņa lūgu būtu latviešu tautai palikt izturīg jo, viņš, tāpat kā visa pārējā br Eiropa, cer, ka tā diena nāk, kad mūsu tauta varēs izvēlēties savus ļus. Uz jautājumu, vai brīvā Eiro ir spērusi kādus noteiktus soļus, atjaunotu brīvību apspiestajā Eiro daļā, Spāks atbildēja ar nē, gan rādot, ka Eiropas padome Strasbu kā arī Eiropas ūnijas organizā studē šo jautājumu, pieaicinot spiesto tautu pārstāvjus savās spriedēs. Bēgļu problēmas atrisi jums, pēc prezidenta domām, jāat pašā Eiropā, jo izceļošanu par š atrisinājumu uzskatīt nevar. B

Krievu emigrantu apvienošanās centieni

Krievu emigrantus mēdz dalīt divi lielās grupās — vecā un jaunā emigrācija. Pēdējā aptveŗ tos, kas atstājuši Pad. savienību otrā pasaules kaŗa laikā vai arī pēc tam. Katrā no šiem emigrācijas viļņiem ap 500.000 krievu, tātad kopā ap miljons. Protams, abas šīs grupas savukārt sadalās mazākos politiskos nogrupējumos, kam savā starpā grūti saprasties un atrast kopēju platformu.

Tagad Kerenskim izdevies apvienot pieci šādas emigrantu grupas: 1) Cīņas līgu par tautas brīvību (marksistimazinieki ar Nikolajevski un Zenzinovu priekšgalā); 2) Nacionālo darba apvienību (NTS solidāristi resp. kristīgie demokrati, kuŗus pārstāv Baidalakovs un Romanovs); 3) Krievijas tautisko kustību (no 1917. g. februāra revolūcijas laikiem pazīstamie sociālrevolūcionāri ar Kerenski un Turganovu priekšgalā); 4) Krievijas tautu atbrīvošanas apvienību (vlasovieši, kas pulcējas ap Jakovļevu un Krilovu); 5) Cīņas apvienību par Krievijas brīvību (daļa veco „kadetu" resp. konstitūcionālie demokrati un liberāļi Meļgunova un Solovjeva vadībā). Jaunā apvienība radījusi biroju Minchenē, kas sagatavo Krievijas tautu atbrīvošanas padomes sasaukšanu. Grūti spriest, cik piekritēju kopā šīm grupām.

Krievu sabiedriskie darbinieki atzīst, ka pats grūtākais esot dažādo Krievijas tautību jautājums. Tas arī saprotams, jo, pēc paša Kerenska domām, kopējais Krievijā ietilpstošo tautību emigrantu skaits esot 2,5 milj. Nav vēl arī zināms, kā sastādīsies nākamā padome; gan domā, ka tajā ietilpšot 60 locekļu. Katrā ziņā Minchenes birojs jau strādā un izsūtījis saviem korespondentiem uzaicinājumus — uzņemt sakarus ar nekrievu tautību emigrantu organizācijām. Minchenes birojs gan noliedz, ka Kerenskis būtu šīs kustības organizētājs vai galva, — viņš esot tikai viens no desmit augšā minētajiem. Taču citas ziņas tomēr liek domāt, ka aiz Kerenska stāv ne vien amerikāņu Krievijas tautu atbrīvošanas biedrība (Laiens), bet arī citas amerikāņu grupas, uzskatot Kerenski par pēdējo Krievijas ministru prezidentu, kas baudījis demokratiski ievēlētās satversmes sapulces uzticību, un ko lielinieki ar varu gāza 1917. g. novembrī. Arī krievu emigranti atzīst, ka kopš oktobra revolūcijas Kerenskis visus šos 33 gadus konsekventi cīnījies pret boļševikiem, lai gan arī nenoliedz viņa vājās puses un nožēlojamo lomu satversmes sapulces padzīšanas laikā. Taču pagaidām krieviem nav spilgtu personību, kas varētu apvienot daudzās grupās saskaldītos un visā pasaulē izkaisītos emigrantus.

Vecā krievu emigrācija resp. monarchisti, kas šai Kerenska akcijai nepievienojas, savukārt sadalās kreisajos, ts. konstitūcionālajos un labējos monarchistos, kas grupējas ap laikrakstu Nabad. Kaut arī šo un citu monarchistiskā novirziena grupu attieksmēs nav īstas saskaņas, taču vienā jautājumā monarchistu domas saskan: nākošajam Krievijas valdniekam jābūt Spānijā dzīvojošam lielkņazam Vladimiram Kirilovičam.

Parīzē iznākošais krievu emigrantu laikraksts Ruskaja Misļ noteikti atbalsta Kerenska centienus un jauno emigrantu apvienību. Turpretī Ņujorkā iznākošais Novoje Ruskoje Slovo uzbrūk Kerenskim un viņa apvienībai, kā arī Lāiensa komitejai. Daļa krievu emigrantu šo laikrakstu dēvē par „grāvju aizpildītāju", jo tas gan esot pret komūnismu, tomēr atbalstot Maskavas imperiālismu.

No Kerenska apvienības separējas arī ABN (Antiboļševistisko nāciju bloks), kurā ietilpst arī daudzas Krievijas nekrievu tautības — ukraiņi, baltkrievi, kazaki uc. Viņu atturīgā nostāja ir arī saprotama, un iespējamā sadarbība nākotnē atkarīga no Kerenska apvienības platformas, ko drīzumā publicēšot. Galvenais jautājums ir — vai lielkrievi būtu ar mieru atzīt pārējām Krievijā ietilpstošām tautībām pilnīgas autonomijas tiesības, neizslēdzot pat atdalīšanās un patstāvības tiesības.

R. F.

Enciklopēdija ar kaķa mūžu

Pašlaik Pad. savienībā izlaiž padomju enciklopēdijas otrā izdevuma pirmos sējumus. Kā zināms, pirmo sāka iespiest 1926. g. Daudz agrāko autoru pa šiem gadiem krituši nežēlastībā vai „atmaskoti kā buržuji un padarīti nekaitīgi". Pavisam būšot 50 sējumu. Tajos paredzēts arī ap 13.000 rakstu un atzīmju par literātūru, mūziku, mākslu, teātri un filmu. Tādēļ šī enciklopēdija patiesībā esot uzskatāma nevis kā otrais izdevums, bet gan kā pilnīgi jauns izdevums.

Lai raksti būtu absolūti tīri no pilsoniskās piegaršas, tie ventilēti dažādos partiju organos; bet, lai arī to zinātniskā vērtība būtu augsta, tie pārlasīti un pārkorriģēti vēl dažādos zinātniskos institūtos. Šajā rūpīgajā korrektūrā esot vēl sijāts viens otrs „sīkpilsonis" ar savām idejām un mācībām.

Tomēr arī vēl tagad lasītāji atrodot trūkumus, prasot vēl lielāku rūpību rakstu izlasē, vairāk avotu uzrādīšanu, labāku valodu, noteiktāku formulējumu un „absolūtu uzticamību un paļāvību pievestiem notikum un datiem." Atsevišķos rakstos, apskatot dažus filozofijas un litera ras jautājumus, neesot noteikt personu politiskajā raksturoju Rakstos par ģeogrāfiju pa daļai tr stot datu par saimniecību, kā esot nepilnība kartēs un ilustrāc

No jaunās enciklopēdijas iznā jau vairāk kā 4 sējumi. Par atomb bu tur lasāms, ka „tās iznīcināša spējas amerikāņu kaŗa kūdītāji st paralizējuši". Šis aizrādījums to ir pretrunā ar Maskavas para vākšanu visā pasaulē pret atomb bas pielietošanu un par tās aizli šanu. Tā vien liekas, ka augšē atombumbas novērtējums domāts traukto padomju iedzīvotāju nomi nāšanai, un kādreiz tas atkal būs groza. Vispār, šķiet, ka arī šai en klopēdijai pēc dažiem gadiem drau tāds pat liktenis kā pirmajai, daudz kas būs pārdzīvots, rakstu tori kritīs nežēlastībā un tos atm kos kā tautas ienaidniekus.

Tartis

Pa Staburaga bērnu tekām (32)

Šoreiz pastāstīšu kādu teiku; lasiet uzmanīgi.

Latvijā kādās mājās dzīvoja tēvs un māte ar savām divām mazām meitenītēm. Tēvs strādāja tīrumos, māte apkopa mājas soli. Abas meitenītes bija brīvas kā putnēni. Viņas mīlēja cauru dienu skraidīt pa pagalmu, jautri lēkāt, dziedāt un smieties. Pagalmā varēja draiskoties pēc sirds patikas.

Istabās tik labi neveicās. Tur plosoties, bieži vien izgadījās apgāzt kādu krēslu, saplēst trauku vai, nedod Dievs, saspiest pirkstu durvju spraugā. Tad lija asaras pār vaigiem. Tāpēc māte pamācīja, ka vajagot staigāt vaļā acīm, vairāk vērot un klausīties, tad tā nebūšot jānoskrienas un nenotikšot tik daudz sīku nelaimīšu. Vai meitenes zinot, ka koki runājot? Nē! — Katra lietiņa istabā, katrs kukainītis ārā varot kaut ko pastāstīt. Vajagot tikai ieklausīties. Vecos laikos bijis labāk. Katrā mājā mituši māju labie gariņi. Tie rūpējušies par daudziem sīkiem mājas darbiņiem, bet visvairāk par uguni namiņā. Tie neredzami sēdējuši ap ugunskuru un nelāvuši ugunij nekad izdzist. Senos laikos uguni iekurināt bijis ļoti, ļoti grūti. Tolaik nebijis ne sērkociņu, ne šķiltavu. Uguni ieguvuši, koku pret koku ilgi beržot. Bez tam labie gariņi ravējuši dārzus, uzposuši istabas, mazgājuši traukus un sargājuši mazos bērnus, lai tiem nekas ļauns neatgadītos.

Vai tagad šo gariņu nekur nesot? — jautāja meitenes. Māte teica, ka vienās otrās mājās laikam esot, bet viņu mājā gan vairs nesot.

Ap launaga laiku meitenēm iegribējās paklejot pa balto lielceļu, kas gāja garām mājai, un drīz vien viņu kājas noņirbēja lielceļa smiltīs. Tā kā neviena ceļā nesatika, meitenes iedomājās paklausīties koku valodā. Varbūt no tiem dzirdēs, kur dzīvo gariņi.

Drīz jau sākās nepazīstama apkārtne. Vienā pusē ceļam viļņoja dzidri zils ezers, niedrēs pakšķināja pīles. Apkārt ezeram auga dažādi koki. Vistuvāk mirgoja skaista, balta bērzu birzs, tālāk egles un priedes, tad liepas. Vienā pakalnē drebēja apšu birzīte, bet otrā ievas ziedēja kā sniega kupenas. Ai, cik skaisti un neparasti! Jautās bērziem pirmajiem, nosprieda meitenes. Domāts, darīts! „Vai tu, bērz, nezini, kur meklējami mazie, labie māju gariņi? Vienu mēs gribētu savās mājās."

Viss bija kluss. Koki neatbildēja. Meitenes jau domāja, ka nieki vien būšot koku runāšana. Bet jāklausās vēl un labi uzmanīgi. Kā tad! Lielākais bērzs klusi ieskanējās: „Gariņi vēl vienmēr pulcējas pie lielā meža ugunskura. Pie ugunskura ir gariņu māte, lielā liesma. Viņa zinās visu par gariņiem pastāstīt. Meklējiet tik ugunskuru aiz ievu krūmiem."

Bija jau krēsla un meitenes tālumā ieraudzīja uguni mirgojam. Viņas čakli devās turp, cauri priežu silaviņai, liepulājam, apšu birzei un ievu krūmiem. Pa ceļam meitenes redzēja daudz sīku, zilganu guntiņu steidzamies uz to pašu pusi, kur viņas — uz lielu ugunskuru. Te nu bija lielais ugunskurs. Zilganas guntiņas dejoja pa sakrautām pagalēm. Reizēm izsprakšķēja vesels bars dzirksteļu, pēc tam atkal sarkanas liesmiņas apvijās pagalēm. Pie ugunskura sēdēja kāda sieviete un to uzmanīja. Meitenes gāja tuvāk. Padevušas labvakaru, jautāja, vai viņa neesot lielā liesma — mazo labo gariņu māte? Jā, tā viņa esot. Ko viešņas vēloties? Lielā liesma pasmaidīja, tā meiteņu satrauktos prātus nomierinādama, un aicināja meitenes apsēsties pie ugunskura un domāt dziesmiņai ceturto rindu:

Kad apdziest uguntiņa;
Auksta paliek istabiņa,
Lai top silta istabiņa

— — — — — — — —

Tiklīdz viņas ceturto rindiņu atminēšot, tā redzēšot mazos gariņus.

Abas meitenes apsēdās ugunskura tuvumā un domāja, domāja... Kāda gan ceturtā rindiņa dziesmiņai?

„Ai, tas taču tik vienkārši!" iesaucās viena no meitenēm: „Jādedz gaiša uguntiņa!"

„Taisnība!" teica lielā liesma.

„Bet kur gariņi? Mēs viņus neredzam!" bēdājās meitenes.

„Sakurt uguni, lai istabiņa kļūst silta, varat jūs pašas. Vai nē? Tādu sīku darbiņu mājās ir daudz, kas mazām meitenēm pa spēkam. Tā nu jūs pašas varat būt labie gariņi, ja vien esat čaklas. Ja aptrūkst padomiņa vai uzmācas laiskums, paskatieties tikai ugunskurā, kā mazās guntiņas sadedzina lielās pagales pamazām, palēnām, pie tam pašas spoži spīdēdamas. Jums no meža nav jāved mājās neviens gariņš, jūs pašas esat mazie gariņi!"

Vai esat uzmanīgi izlasījuši? Tad varu pateikt: šī ir Guntiņu teika — fābula. Pēc šīs fābulas mazas meitenes 8—11 g. vecumā apvienotas guntiņu pulciņos un saucas guntiņas. Viņas vienmēr sēž pie ugunskura, kad mācās mazos darbiņus, lai augtu lielas tikumā. Tikumam jāmirdz kā spožai ugunij.

Pasaules tālēs augsim vienoti Latvijai!

Vientuļo mazskautu vadītājs

Grāmata, kas ietekmēja politiku

Jūnijā pagāja tieši simts gadu, kopš pirmo reizi publicēja rakstnieces Herietas Bīčeres-Stovas stāstu Tēvoča Toma būda. Laikraksta National Era slejās iespieda šī stāsta pirmo daļu. Minētais laikraksts neatlaidīgi cīnījās par verdzības likvidēšanu. Aprindās, kuras uzstājās pret verdzību, Tēvoča Toma būda radīja spontānu sajūsmu un pamudināja uz vēl lielāku cīņas dedzību. Kad stāsts divus gadus vēlāk parādījās grāmatā, izdevums atrada daudzus draugus, un to lasīja gandrīz visā Amerikas kontinentā. Tikai 3 gadus pēc grāmatas iznākšanas kāds dienvidu štatu apceļotājs apliecināja, ka gandrīz nav mājas, kurā nebūtu Bīčeres-Stovas stāsta. Bija arī daudz pretizdevumu.

Pieredze rādījusi, ka literāriem darbiem politisko un sociālo jautājumu attīstībā nav lielas ietekmes. Tikai reta grāmata varējusi lepoties ar šo panākumu. Voltērs un Ruso ir franču revolūcijas garīgie tēvi. Neviens no viņiem pašu revolūciju vairs nepiedzīvoja, abi lielie gari, droši vien, šausmās būtu nobālējuši, redzot virzienu, kādā attīstījās lielā franču revolūcija. Arī Robespjēra labi domātais mēģinājums uzsēdināt tronī prāta dievieti, kā to bija iedomājies Voltērs, piedzīvoja pilnīgu neveiksmi. Pastāv arī pārliecība, ka arī asiņainā komūnistiskā revolūcija nebūtu notikusi citādi — kaut arī Markss nebūtu rakstījis ne vārda.

Tādēļ stāsts Tēvoča Toma būda ir ievērojams un vienmēr no jauna citēts izņēmums šajā nerakstītajā likumībā. Protams, Amerikas pilsoņu karš būtu izcēlies arī bez šīs grāmatas, bet liels jautājums tomēr paliek, vai tas būtu attīstījies tādā virzienā. Tas, ka Amerikas dienvidu štatos turēja vergus, nebija galvenais pilsoņu kara iemesls. Kardinālais iegansts bija ziemeļu štatu apņemšanās par katru cenu palikt pie valstu savienības, kamēr dienvidnieki vēlējās sev paturēt izstāšanās tiesības. Verdzības likvidēšanu pieņēma tikai par morālo attaisnojumu cīņas gribai, bet pats karš no tās guva savu morālo inspirāciju. Šis kaujas sauciens, kas prasīja daudzo vergu brīvību, ziemeļnieku armijai deva krusta karam līdzīgu garu, kas, bez šaubām, ievērojami palīdzēja kaldināt vēlāko uzvaru. Kara iznākumā liela nozīme gan piekrita Džona Brauna pārgalvīgajam gājienam uz Harpera pārceltuvi, bet ne mazāk — Tēvoča Toma būdas lasītāju asarām par nelaimīgo vergu likteni.

Herieta Bīčere-Stova bija 40 g. veca, kad viņas darba pirmā nodaļa parādījās minētajā laikrakstā. Dzimusi un uzaugusi Jaunanglijā, viņa kļuva par skolotāju. Izņemot dažas sociālās dzīves skices, viņa nekā cita nebija ne rakstījusi, ne publicējusi. Bet tajos 18 gados, ko autore pavadīja Sincinati, viņa varēja iedziļināties vergu sistēmas būtībā. Viņa sāka par šo jautājumu dzīvi interesēties, sarunājās ar izbēgušajiem vergiem un pati apceļoja dienvidu štatus. Pēc Tēvoča Toma būdas viņa par šo jautājumu sarakstīja vēl 2 grāmatas, kā arī neskaitāmus rakstus laikrakstos. Viņa uzstājās arī publiskās runās un priekšlasījumos, un 1853. g. ieradās pat Eiropā, lai šeit par verdzības atcelšanu ieinteresētu kādu sieviešu apvienību.

Herieta Bīčere-Stova pieredzēja to, kas Voltēram, Ruso un Marksam nebija lemts — savas idejas īstenošanu. Pēc pilsoņu kara, kurā aktīvi piedalījās un smagu ievainojumu guva arī rakstnieces dēls, viņa dzīvoja Hartfordā Kanektikutā un tikai mazliet nodarbojās ar literātūru. Dabiski, ka dienvidu štatos rakstnieci ne sevišķi cienīja.

Aplami būtu apgalvot, ka stāsts Tēvoča Toma būda piederētu pie pasaules literātūras labākajiem darbiem, bet pie nozīmīgākajiem gan. Tā ir samērā bezsakarīga grāmata, kurai vairāk epizodisks raksturs, jo aicinājums, ar ko rakstniece apelējusi pie cilvēciskajām jūtām, nav sevišķi delikāts. Ja darbs tomēr būtu bijis vienīgi tendenciozas propagandas izdevums, tad šī grāmata nekad nebūtu panākusi sava uzdevuma piepildījumu — tā būtu palikusi vienīgi kuriozs sociālās vēstures pētītājiem. Bet ko H. Bīčere-Stova nespēja panākt literātūrā ar savu visai negludo stāsta uzbūvi, vienkārši ikdienišķo stilu un nenoliedzami sentimentālo saturu, to viņa guva ar darbā ielikto dziļi cilvēcisko ideju.

Oficiāli verdzība pasaulē sen jau beigusies, bet šo grāmatu ar ne mazāku aizrautību lasa vēl šodien. Darbs bija uzņemts arī Latvijas skolu mācību programmās. Šķiet, ka nebūs neviena, ko nebūtu aizkustinājis tēlojums par Elīzu, kas bezgalīgā izmisumā skrien pār plāno upes ledu, lai glābtu savu bērnu. Lai gan šodien Elīzas un Toma pēcnācēji jau emancipējušies, viņu ciešanas un mokas tomēr vēl mīt pasaulē — tās sevī nes neskaitāmie mūsdienu pasaules bēgļi un politisko afēru upuri. Kamēr cilvēks būs necilvēcīgs, tikmēr tēvoča Toma liktenis turpinās aizkustināt cilvēci.

Jānis Vents

ANSIS VAIROGS

Trimdinieks

Cik tālu vēl jāiet, cik tālu vēl klīst
Man vienam bez rimtas, bez stājas?
Jau vakars ir vēls, un tumsa jau līst,
Bet man nav ne draugu, ne mājas.

Tāpat kā mīlu tik Dievs var dot,
Tāpat kā draugus un radus;
Tāpat Viņš bargi var pārbaudot
Dot drūmus svešuma gadus.

Tā jāklīst arvienu, cik ilgi, Dievs zin,
Starp svešajiem namiem, kur logos
Mirdz priecīgas gunis. — Tur svētkus svin. —
Es, trimdinieks, garām tiem zogos. —

Labā griba neapsīkst

Redakcija saņēmusi šādu vēstuli no Burosas, Zviedrijā:

„Godājamā redakcija! Aizsūtīju jums 20 kronu no Burosas jaunatnes — laikraksta Latvija abonēšanai Fareles veco ļaužu nometnē par šo gadu. Mēs visi mīļi sveicinām vecmāmiņas un vectētiņus Farelē, kā arī tos piecus mūsu draugus, kas sākumā bija mūsu bariņā, bet tagad ir tālajā Kanadā. Mūsu ir maz, un mēs esam mazi, bet mūsu griba ir liela atkal atrast iespēju un līdzekļus, lai mūsu sirmajiem tēviem un māmiņām Farelē nepietrūktu latviešu laikraksta arī nākošajā gadā.

Visu labu Anita Kukaja."

Redakcija izsaka sirsnīgu pateicību par šo ziedojumu tā Anitai Kukajai, tā viņas mazajiem draugiem, kuru labā griba nav apsīkusi pat, sadilstot viņu pulciņam.

Vārdu mīkla

Uzdevis Dainis Pavasars, 12. g. v.

1) Sala Indijas okeānā. 2) Pilsēta Kanadā. 3) Kalni Ziemeļamerikā. 4) Štats ASV. 5) Upe Pakistanā. 6) Apgabals Francijā. 7) Apgabals Ziemeļafrikā. 8) Upe Irakā. 9) Daugava latīņu valodā. 10) Liela pussala Āzijā. 11) Upe Afrikas ziemeļrietumos. 12) Pilsēta Nīlas deltā. 13) Ezers Ziemeļamerikā. 14) Jūras kanāls Eiropā. 15) Apgabals Kanadā. 16) Pilsēta Jāvā. 17) Upe Dienvidamerikā. 18) Upe Afrikas ziemeļos. 19) Rūpniecības pilsēta ASV. 20) Valsts Afrikā. 21) Pilsēta apgabals Krievijā.

Lasot vārdu pirmos burtus no augšas uz leju, dabūjam lielu kalnu grēdu spāņu valodā.

Krustvārdu mīklas atrisinājums

Līmeniski: 1. Kangars. 5. Dendijs. 9. Ida. 10. Nūdisms. 11. Limbaži. 12. Acot. 13. Ūnija. 14. Līgo. 17. Ešafots. 19. Sepiaza. 21. Eskadra. 24. Petarde. 27. Elba. 28. Gauss. 29. Ogre. 32. Interna. 33. Epiteti. 34. Tur. 35. Aistars. 36. Slaists. — Stateniski: 1. Kantāte. 2. Nedroša. 3. Auss. 4. Sisenis. 5. Dālijas. 6. Nams. 7. Itālija. 8. Spīdola. 15. Rondo. 16. Spīts. 18. Šis. 20. Kad. 21. Elēģija. 22. Kabatas. 23. Ararats. 24. Pastērs. 25. Regress. 26. Eremīts. 30. Irma. 31. Sīga.

VILIS LESIŅŠ

Žēlastība

NOVELE

Tas ir visai neparasts miers: vēl divi gadi pēc kara nav mitējušās ieroču cīņas, uzliesmodamas te vienā, te otrā zemē, un cerētās brīvības vietā aizvien jaunas tautas krīt varmāku verdzībā un vajāšanā. Tas ir miers bez miera, tas ir karš bez kara, un miljoniem mutes vaid un brēc: Kādēļ? Kādēļ?! Un vēl jo vairāk ir to, kam šis jautājums laužas caur sakostiem zobiem. Taču nav neviena, kas šiem nelaimīgajiem varētu atbildēt, pat Dievs šķiet klusējam un gaidām savu laiku. Bet Dieva dienas zemes bērniem ir mūžu garas, Viņa mirkļi līdzinās mūsu gadiem, kamēr Viņa nodomus spēj atklāt tikai pravieši, kādu mūsu laikos vairs nav. Un tā pārlieku izmocīto cilvēku prāts veltīgi rauga atrisināt simtējādos mezglos sametušos sāpi: Kādēļ?

Palaikam sīkstā un atturīgā Kadiķu māte gan nebrēc uz pasaules lielajiem, kas tā jau apmulsuši par savas uzvaras ačgārno iznākumu, nedz arī apgrūtina bēgļu nometnes ļaudis, kam pašiem tik daudz ko gausties un lauzīt galvu, meklējot jēgu notikušajam un raugot rast skaidrību par to, kam vēl jānāk. Šī vecā rīdziniece lūkojusi tikt galā pati ar sevi, un daļēji viņai tas arī izdevies.

Smago gadu gājumā viņa mācījusies saprast, ka cilvēcība no pasaules padzīta — tai jāslapstās tur, kur cilvēku nav, bet taisnība kļuvusi bārene, ko katra vara kalpina un moka pēc savas patikas. Tas radījis tik daudz posta, ka pat augsti mācītu vīru prāts nespēj to aptvert un novērtēt; tas prasījis tik daudz upuru, ka tie vairs nav apzināmi un saskaitāmi, kādēļ neviens arī nepūlas to darīt. Kāda gan še nozīme Kadiķu ģimenes traģēdijai! — Ne vairāk kā niecīgai skujiņai degošā mežā. Un ja par šo ugunsgrēku kāds patiesi skumst, tad ne jau tie, kas paši ārpus liesmu sniedzamības loka, jo mežu virs zemes gana, un koksnes pieaug vairāk nekā to iznīcina.

Lūk, kā sirmā Kadiķiene izprot pasaules attieksmes pret sevi un tiem notikumiem, kas daudzām tautām laupījuši visu, pārējām netraucējot pat veselīgo miegu. Viņa ir skaidrībā arī par to, ka vecajam Kadiķim ar savu atklāto un skarbo valodu nebija iespējas izvairīties no nejaukās nāves Baltezera priedēs, — tas bija vīrs, kas neprata liekties, bet varēja tikai lūzt. Un vai gan viņu dēls lai būtu atteicies no cīņas pret sava tēva slepkavām, kas, projām aiztriekti, no jauna mācās virsū latvju zemei? Nē, — to nu Kadiķu dēls nevarēja, kaut arī divkārt nācās piepildīties vecajai parunai par ābolu, kas nekrīt tālu no ābeles.

Jau grūtāk vecajai bēglei nācies izcīnīt samierināšanos ar to, kas bija noticis pirms diviem gadiem. To atceroties, viņu vēl tagad nodrebina šermuļu krusa, un sirdi sakampj saltas knaibles...

— — — — — — — — — — — —

Kā šodien viņa redz aizbarikadētu istabu vācu mazpilsētas nameļa otrajā stāvā. Gan logi cieši aizvērti un aizklāti pat segām, taču no ielas krēslainajā telpā laužas šāvienu klaudzoņa, mirēju kaukšana un vaidi, piedzērušos sarkanarmiešu lopiskie rēcieni un rupja lamāšanās drausmīgā korī ar izmisušu sieviešu un pārbiedētu bērnu brēcieniem, smilkstēšanu, spiedzieniem un vaimanām. Tur uzvarētāji svin nežēlīgas atriebības dzīres, un, liekas, tiem vēl ilgi nebūs gana, jo stiklu šķindoņa un durvju brakšķēšana lejā liecina, ka degvīna un asiņu apskurbušie plēsoņas meklē sev vēl jaunus upurus.

Bet istabā, viens otru apkampušies, stāv Kadiķiene ar savu meitu un znotu, kamēr abas mazmeitas ieslēpušās gultas pēļos kā barga negaisa satraukti putnēni.

„Ir laiks!" nobālušās lūpas tikko kustinādams, čukst putnēnu tēvs un cieši pieglauž sievietes katru savam vaigam. Un tā viņš reizē dzird divējas atbildes:

„Labi, mīļais..." viegli drebēdama, dveš viena.

„Vai tomēr nepaļausimies Dievam?" smagi šalc otra.

„Māt, — vai še vairs ir Dievs!"

„Viņš ir visur," dobji atbalsojas Kadiķienes mutē, „arī tur, kur tu gribi mūs vest... Dari, dēls, kā domā labāk esam — es labprāt eju jums līdz..."

Un tad viņi klusēdami atvadās viens no otra, jo vārdiem še vairs nav vietas.

Pirmo iešļircinājumu izlūdzas Kadiķu māte... otro, dīvaini smaidīdama, saņem viņas meita... bet tālāko sirmgalves acis vairs neredz — viņa atslīgst atzveltņkrēslā un kā no tālienes dzird svešādu balsi:

„Meitiņas, mīļās — guļiet vien, guļiet... šīs ir nomierinošas zāles..."

Pat drausmīgais koris tur, ārā, pamazām apklust, it kā varenas rokas celtu nameli augšup vasaras debesīs... Bet debesis tās tomēr nebūs — viņa lido melnā, aklā tumsā... Vienalga, — arī tā ir laba...

— — — — — — — — — — — —

Kadiķu māte tomēr pamostas, — gan tikai otrās dienas pievakarē, kad plakstus vaļā atrauj nejauks murgs: kvēlojošas lodes un liesmas šķiezdami, tai pāri drāžas krievu tanki, sašķaidīdami viņu līdz galvai, kas vienīgā paliek vesela, un acis redz visu, kas notiek...

Patiesi, — viņa redz!... Tikai ne vairs tankus, bet gan logus ar pusē noplēstiem aizkariem, apgāztu un izvandītu drēbju skapi un uzlauztas, vienā virā karājošās durvis...

Bet kur gan tas ir, un kas še noticis?

Pati viņa guļ uz grīdas ar krēsla mīksto atzveltni pagalvī, drānas tai saplosītas lēveros, bet locekļi stingi un nejūtīgi kā smagas tirpoņas mākti... Aukstajām rokām vienai otru raugot, viņa jūt, ka uz pirksta vairs nav laulājamā gredzena... un nozudis arī rokas pulkstenis...

Kungs, Dievs! — Kadiķiene sāk atcerēties... Un ar mokām pagriezusi džingstošo galvu uz gultas pusi, viņa ierauga to, ko negrib un nespēj vairs atsaukt prātā...

— — — — — — — — — — — —

Jā, — labi, ka viņi šīs mokas vairs nejuta un nepārdzīvoja. Atis bija tomēr pareizi darījis...

Bet vienu gan Kadiķu māte nevar un nevar saprast: kādēļ gan viņai vajadzēja pamosties un palikt dzīvai? Kādēļ Dievs tai bija uzsūtījis to nezināmo latviešu karavīru, kas tikpat kā ar varu atrāva viņu savu putnēnu kapam un pa mežiem, laukiem un nomaļus ceļiem atvilka šurp, lai pats atkal pazustu kā nebijis?

Vai tā bija Dieva žēlastība vai sods? — Lūk, to viņa nespēja izdibināt un atrast īsto jēgu savām dienām un naktīm, kas vairāk līdzinās nīkšanai, nekā dzīvei. No cilvēkiem un baraku knadas bēgdama, viņa iemītinājusies mantu glabāšanai nederīgā pagrabā, bet arī tur tai nav miera. Un miera viņa neatrod pat mežā, kaut skuju smarža tur visvairāk atgādina dzimto Priedaini, nedz nometnes baznīcā, kur krēslainā kaktā, pašā pēdējā solā ir sirmgalves parastā vieta, jo arī še viņa grib būt viena ar savu Dievu un grūtajām domām.

Un tā tas iet jau divi gadi...

*

Bet tad kādā saulainā svētdienā no altāra pāri baznīcēnu galvām nāk mācītāja vārdi, — vārdi, kas iekrīt ne vien Kadiķienes ausīs, bet arī sirdī un liek tai satrūkties:

„Ne lepniem vientuļiem un sava ceļa meklētājiem mums būt šai tautas ciešanu laikā! — Tie gan, varbūt, atrastu savu zudušo pasaules mantu, bet garā paliktu nabagāki par mazajiem brāļiem, kas kristīgā mīlestībā dala savu asaru maizi un netaupa savus vārgos spēkus līdzcilvēku atbalstam. Kā priekā un laimē, tā vēl jo vairāk bēdās un nelaimē tikai caur cilvēku sirdīm iet ceļš pie Dieva un Viņa žēlastības, bez kuras pat pasaules varenie ir lemti pazušanai..."

Tas taču šķita teikts tieši viņai — Kadiķienei! Patiesi, — lūk, šajos vārdos bija atbilde tam mocošajam jautājumam, ar ko viņa tik ilgi un veltīgi bija cīnījusies sevī.

Un augstāk ceļas viņas sirmā galva no baznīcas kakta krēslas, lai ne vien dzirdētu, bet arī redzētu tos vārdus, kas nāk no vecā draudzes gana mutes, nesdami viņai skaidrību un jēgu, stiprinājumu un ticību, un svinīgāks par citiem tai liekas šis dievkalpojums.

(Turpmāk beigas)

Holivudā un panākumi

Apolonija Sapale posās koncertceļojumam no Austrālijas uz Eiropu

VĒSTULE LATVIJAI NO PERTAS

Kura jauna dāma, novērtējusi savus mākslinieciskos talantus plusos, gan nebūs sapņojusi par Holivudu. Jā, par Holivudu. Un es kāpu autobusā. Tas gan mani neaizvizināja uz filmu pilsētu Kalifornijā, bet izsēdināja kādā Rietumaustrālijas metropoles priekšpilsētā, kur vientuļš un pakluss starp kokiem celts mazs ēku ciematiņš. Arī tā ir Holivuda — Pertas kaŗavīru dziednīca. Kāpēc šai nopietnajai, pat drūmajai iestādei dots vārds ar jautro pieskaņu, to neesmu vēl noskaidrojusi, bet tas jau nebija arī mans nolūks.

Holivudā strādā mūsu dziedone Apolonija Sapale, turpinot arī savu mākslinieces ceļu. Ka šis ceļš ne vienmēr iet gludi, to jūt arī māksliniece. Pēc trim Austrālijā pavadītiem gadiem vēl arvien nav radusies iespēja nodrošināt eksistenci tikai ar mākslu. Bieži pēc visai pagrūtā dienas darba atpūtai veltījamais laiks jāziedo mēģinājumiem, jaunieestudējumiem un koncertiem; tāpat ne vienmēr darbs ir nekaitīgs — gadās saaukstēšanās, aizsmakumi, jo jāstrādā temperatūras maiņās un neierastā vidē.

Kad pirms 6 mēnešiem māksliniece, izmantojot savu atvaļinājumu, atbrauca Pertā viesos pie otras mūsu dziedones E. Eglītes-Veikertes, aiz muguras atstājot Melburnu, daudzus koncertus gan latviešiem, gan austrāliešiem, un ar tikko iegūtu Austrālijas mākslinieku apvienības karti kabatā, viņa necerēja, ka tieši šeit tās karjērā radīsies izcils pagrieziens.

Pēc trim patstāvīgiem koncertiem kopā ar E. Eglīti-Veikerti, bagātīgu uzstāšanos ABC raidītājā, kā arī latviešu un austrāliešu labdarības sarīkojumos mākslinieci gadījās sastapties ar Austrālijā pašlaik viesojošos slaveno angļu baritonu Pēteri Davsonu, kas pašreiz koncertēdams apbraukā Austrāliju. P. Davsons mūsu mākslinieci sastapa un dzirdēja dziedam ABC raidītājā, pēc tam sirsnīgi apsveica un uzaicināja viesoties Anglijā, kur, pēc savas Austrālijas turnejas pabeigšanas, viņš solījās latvietei sagādāt iespēju dziedāt BBC raidstacijā, veikt dažus jauniestudējumus un papildināties slavena profesora vadībā.

Mūsu dziedone Apolonija Sapale pēc kāda koncerta Pertā

Apolonija Sapale, bieži strādājot pat 16 stundu dienā, auj kājas tālajam ceļam. Viņa cer, ka austrāliešu kūtrās emigrācijas iestādes šamērā īslaicīgajai izceļošanai tieši uz Lielbritāniju atļauju neliegs.

Laimīgu ceļu un labas sekmes tālajā ceļā vecajā kontinentā!

Babete Bīlcava

Pertā, septembrī

Vārds izdevējiem

Latvijas 16. jūlija n-ra slejās parādījās P. Klāna un V. Pelēča raksti, kuros uzbrukts izdevējiem: ar trimdas nodevu palīdzību neesot pārtulkots neviens latviešu literatūras darbs (kādēļ tas būtu vajadzīgs, ja trimdas šaurībā daļa veikta bez šīs palīdzības, piem., vācu valodā iznākuši Zentas Mauriņas un Konstantīna Raudives darbi), bet apgādu esot par daudz, V. Pelēčis atļaujas pat teikt, ka apgādi slaucot „švābu govi", t. i. rakstniekus, kuriem pašiem vajadzētu savus darbus izdot, kultūru taisot ne rakstnieki, bet izdevēji utt.

Visām tautām ir apgādi, un to skaitu nenosaka vis ideoloģiski, bet saimnieciski principi, un sen jau izkristalizējies zināms atlīdzības lielums autoram par viņa pūlēm, bet par pārējo taču izdevējs pērk tagad tik dārgo papīru, maksā spiestuvēm, sedz grāmatas apdares uc. izdevumus, kas nav mazie. Autoram viena bēda — darbu sarakstīt un panākt tā izdošanu, bet izdevējam paliek lielais risks par visādām samaksām. Bez tam — ja tirgū būtu tik laba konjunktūra, kāpēc tad vairāki izdevēji izputējuši?

Protams, katram kapitālam jānes augļi, lai kur to ieguldītu, un pēc vācu izdevēju atzinuma, grāmatniecībā tie ir vismazākie. Bet ja tomēr apgādi pastāv, tad tie ir grāmatu un šīs nozares mīļotāji, kas ne vienmēr meklē peļņu, bet priecīgi, ja bez pārskološanās var darboties sevis un tautas labā.

Nebūs labi, ja rakstnieki paši nodosies savu darbu izdošanai, jo kad tad viņi rakstīs? Izdevēja arods tāpat prasa speciālas zināšanas un daudz laika. Lai šai laikā jaunie autori nododas labāk sevis izglītošanai, un lai presē un citur mazāk parādās raksti, kas vienlīdz labi lasāmi kā no sākuma, tā beigām.

Tiesa, grāmatnieku vidū bijuši daži dēkaiņi, kas, cerēdami lielu peļņu, sablēdītiem līdzekļiem izdevuši pa grāmatai un vairāk. Kāds žurnālists Austrālijas Latvietī izteicies, ka tur neesot liela māka tikt pie savas mājas: vajagot tikai no apgādiem pasūtināt labi daudz grāmatu un... jumts virs galvas, pēc tam par parādu kārtošanu izdevējiem nedomājot. Arī no Ludvigsburgas nesen kāds izdevējs aizbēga uz Kanādu, atstādams grāmatniekiem un vācu spiestuvei tikai parādus. Kāds cits jau sen ir Kanādā (beidzot it kā „sēžot" gan!), kas arī vairākus DM tūkstošus palicis Vācijā uc. parādā. Divi citi ir Austrālijā, kuriem vairāk nekā gadu izdevēji sūta grāmatas, nesaņemdami pretī ne feniņa. Šī ir vesela sērga, un tā nopietni apdraud mūsu turpmāko grāmatniecību. Vācijas nometnēs grāmatu galdos trūkst jaunākās literatūras, jo ne vienmēr tiem ir līdzekļi iegādei, bet bīstami tagad ir komisijā dot: bieži kungs drīz jau atrodas Gronā un — pāri citā krastā ar visu naudu.

Visu še minēto nebūšanu novēršanai ar steigu jādibina godīgo izdevēju apvienība, kurā uzņemami tie, kam bilancē vairāki jaunizdevumi, un kas saistību kārtošanā parādījuši gribu un spēju. Šīs saraksts būtu jāpublicē, lai tautieši zinātu, ar ko tiem darīšana. Tāpat šīs apvienības apgādi blēdīgajiem grāmatniekiem pārtrauktu grāmatu piegādi, tā izolējot viņus. Tikai organizēta un droša rīcība darīs reiz galu mūsu kultūras lielākajam postītājam — grāmatniecības dēkaiņiem.

Nav tiesa P. Klānam, ka mēs ar savu nacionālo kultūru riņķojam kā pa krātiņu. Vai pāris gadu laikā visu nepieciešamo skolas grāmatu atkalizdošana, tāpat daļas mūsu agrākās un trimdas literatūras iespiešana ir bijis nieks? Te nevajadzēja nekādu trimdas nodevu, to visu veica pats lasītājs, gara dzirksti meklēdams latviski iespiestajā vārdā. Nav jābaidās, ka tuvākajā laikā tas būtu citādi, bet lielas briesmas slēpjas mūsu jaunatnē, kas pārlieku ātri atsvešinās no mūsu tautas gara. Bet vainīgi paši vecāki un skolotāji. Laika 16. 6. n-rā kāds pazīstams paidagogs ASV latviešu jaunatnei ieteic ts. „Bobby" literatūru. Tā esot laba, lai ātrāk jaunajā zemē iesakņotos. Ar bērniem tā ir bīstama spēle, un ar raksta autoru nebūsim vienis prātis. Mēdz arī aizrādīt, ka bērniem trūkst savas literatūras, bet tai pašā laikā visi tiem domātie izdevumi palikuši neizpārdoti.

Īsts burvju loks!

Andr. Ozoliņš

Pianista Andreja Stērstes izcila debija ASV

Jaunais latviešu pianists Andrējs Stērste, kas pagājušā gadā ar teicamiem panākumiem beidza Minchenes mūzikas augstskolas klavieru klasi un kopš 9 mēnešiem atrodas ASV, sekmīgi debitējis Harisburgā un citās Pensilvānijas pilsētās. Vairāki vietējie laikraksti ievietojuši ļoti atzinīgas atsauksmes. Times apraksta Andr. Stērstes uzstāšanos Lemoinā, kur tas devis koncertu kopā ar amerikāņu dziedātāju Betiju Hemečeri. Recenzijā, starp citu, sacīts: „Andrējs Stērste sajūsmināja klausītājus, atskaņojot Cēzara Franka, Šopēna, Lista un Bēthovena darbus. Franka Prelide, Korālis un Fuga tika veidoti ar dziļu garīgu iedziļināšanos, Bēthovena Mēnesnīcas sonāta ar skaidrību un izpratni. Tāpat jāatzīmē poētiskā vīzija un techniskā briljance, ar kādu A. St. klausītājiem sniedza Lista un Šopēna darbus. Entuziasmētā publika prasīja daudzas piedevas, starp kurām A. Stērste atskaņoja arī latviešu autoru darbus."

A. Stērste, kas tagad ir 27 gadus vecs, studijas sāka Latvijas konservātorijā prof. A. Dauguļa klasē. Jācer, ka viņam ASV pavērsies ceļš uz plašāku publiku un panākumiem visas Amerikas apjomā. Pašreiz ievadītas sarunas par Tālivalda Ķeniņa Simfoniskā dueta klavierēm un orķestrim atskaņošanu ASV ar A. Stērsti kā solistu. Šo darbu, kā zināms, T. Ķeniņam pasūtināja UNESCO Starptautiskā mūzikas padome, un pēc pirmatskaņojuma Parīzē šoruden radīsies iespēja to atskaņot arī ASV.

Sabiedriska darbinieka jubileja

Gandrīz aizmirsts, bet dzīves nesalauzts un nenoguris, Fareles veco ļaužu mītnē 11. augustā Triju zvaigžņu ordeņa kavalieris, skolotājs un ērģelnieks Roberts Šēnbruns atzīmēja savu trīskārtīgo jubileju: 75 g. mūža gājumu, 55 g. sabiedriskajā darbā un — nosvinēja zelta kāzas ar savu kundzi Liliju.

R. Šēnbruns dzimis 1876. g. Zvārdē. Beidzis skolotāju semināru, viņš strādā Nīgrandē par skolotāju un ērģelnieku. Sākoties 1. pasaules kaŗam, Š. emigrē un Ņižņijnovgorodā aktīvi piedalās sabiedriskajā dzīvē, nodibina un vada latviešu skolu, līdztekus darbodamies latviešu draudzē par ērģelnieku. 1918. g. viņš atgriežas Latvijā, Nīgrandē atkal nodibina skolu, kur, ideālisma vadīts, ilgāku laiku darbojas bez atlīdzības. Ar šo skolu, kur viņš nostrādājis vairāk nekā 30 gadu, arī saistās viņa dzīves skaistākie laiki. Arī otrreizējā trimdā Vācijā Š., sākumā Gēstachtē, tagad Fareles veco ļaužu mītnē, katru latviešu trimdinieku dievkalpojumu kuplina ērģeļu skaņām.

Grāmata un ērģeles, skola un baznīca ir jubilāra dzīves būtiskā daļa. Vēl tagad, kad īsi pirms savas jubilejas viņam bija jādodas uz dažām dienām slimnīcā, visvairāk viņu nospieda doma — diez', vai tik varēs līdz 31. augustam izveseļoties, jo tad Fareli apmeklēs archibīskaps T. Grīnbergs, un kā tas būs, ja viņš nevarēs spēlēt archibīskapa dievkalpojumā ērģeles?!

Lai Dievs piešķir sirmajam latvietim veselību un izturību turpmākam darbam.

C—a

Latviešu studenti Beļģijā un Spānijā

Beļģijā, senajā Luvēnas universitātē, kas dibināta 1426. g., ar labām sekmēm studē 23 latviešu studentes un studenti. Daži aizsākuši studijas jau Vācijā — bij. Baltijas universitātē Pinebergā, Getingenā uc. Luvēnā daļa latviešu studentu dzīvo internātos, bet pārējie — beļģu ģimenēs. Zināmas grūtības sākumā gan radīja valodu jautājums, jo lekcijas lasa paralleli flāmu un franču valodā. Taču ar centību un neatlaidību mūsu studenti tam tikuši pāri un ir laimīgi, ka, stipendiju nodrošināti, var nodoties studijām bez rūpēm. Par to jāpateicas bīskapam Sloskānam, kas tiem palīdzējis gan ar padomiem, gan materiāli.

Madrides universitātē — Colegio Mayer de Santiago Apostol — studē 3 latvieši: A. Rubulis un A. Spoģis filozofiju, bet A. Namsons — dabzinātnes. Arī še studējošo skaits drīzumā palielināsies.

Prof. Dr. Oskara Luca piemiņai

Pirms kāda laika baltvācu izdevumā Baltische Briefe lāsīta ziņa, ka kaut kur Vidusvācijā miris ilggadīgais L. U. profesors Oskars Lucs (Lutz). Viņu atcerēsies daudzi bijušie ķīmijas un sevišķi medicīnas un zobārstniecības studenti, kas viņu pazina kā visai īpatu personību. Viņa lekcijās pirmā vietā bija eksperimentu demonstrējumi un arī laba tiesa humora.

O. Lucs dzimis 1871. g. Vidzemē, Iršos, baltvācu ģimenē. Pēc Rīgas politechniskā institūta beigšanas viņš papildināja izglītību un ieguva doktora gradu Vācijā. Pēc atgriešanās Rīgā sākās viņa akadēmiskā karjēra, vispirms Rīgas politechnikā un vēlāk, pēc 1919. g., Latvijas universitātē, kur viņš no sākuma bija docents un vēlāk profesors vispārīgajā ķīmijā medicīnas, vet. medicīnas un zobārstniecības nodaļas studentiem. 1940. g. L. izceļoja uz Vāciju un apmetās Pozenē, kur viņš bija vēl 1945. g. sākumā, bet pēc tam viņa atrašanās bija nezināma.

Daudzi ievēroja L. pēc viņa stalta auguma, ko ne par nieku nespēja liekt lielais gadu skaits. Ir savādi, ka amerikāņu ķīmijas literatūrā L. vārds ir pazīstams, bet daudzi no viņa līdzgaitniekiem par viņa darbu nezināja tikpat kā nekā. L. ir P. Valdena laika biedrs, un viņa lielākais mūža darbs ir jautājumos par aminoskābju un oksiskābju optisko aktīvitāti un ts. Valdena inversiju. L. grafiskā metode aminoskābju konfigūrācijas noteikšanai (izstrādāta 1928.—1932. g., kopā ar B. Jirgensonu) ir fundāmentāls darbs šai nozarē, ko piemin daudzas mācību grāmatas. Bez tam ievērojami ir L. darbi analitiskā ķīmijā, sevišķi par reakciju jūtību un par ts. pērļu reakcijām. Tāpat jāpiemin kopīgi ar G. Vanagu sarakstītā organiskās ķīmijas mācības grāmata latviešu valodā, kas bija vienīgā Latvijā.

Tie viņa tuvākie līdzstrādnieki, kas L. labi pazina arī kā cilvēku, viņu dziļi cienīja un paturēs viņu mīļā atmiņā.

B. Jirgensons

Neskaudiet!

E. RIRDĀNA FEĻETONS UN ZĪMĒJUMI

Kāds ne visai gudrs un ne sevišķi cienījams prātnieks teicis: „Ja nebūtu skaudības un nenovīdības, tad nebūtu arī mīlestības uz savu tuvāko." Citiem vārdiem sakot, nebūtu mēslojuma mīlestības stādam. Tā iznāktu, it kā skaudība un nenovīdība nemaz nebūtu tik peļama lieta, un ar tām varētu itin labi kultivēt mīlestību.

Mīļie tautieši, nesekojiet vieglprātīgi šim domu graudam. Lūdzu, neskaudiet mani manā laimē un neplēsiet man no galvas nost nopelnu laurus. Zinādams cilvēku skaudību un nenovīdību, jau ilgu laiku slēpu savu noslēpumu dziļi krūtīs, bet tagad tas man laužas uz āru un vairs nav noturams ar vienkāršu pilsonisku aizspriedumu.

Būs jau vai gads, kopš pats mūsu mīļotais un gudrais skolotājs Josifs Visvarinovičs mani ievērojis un piesūta gan no dzimtenes, gan pavēlējis savam sūtnim Londonā apgādāt mani ar savu literatūru un kino izrāžu biļetēm (ā 3 šil.) un programmām, lai varu sekot viņa lielajiem darbiem un dižajiem sasniegumiem plašajā dzimtenē. Kopsummā biļetes vien esmu saņēmis par 18 šiliņiem. Priekš pāris gadiem izdodams savu bilžu grāmatu Tētiņš Josifs un nosūtīdams vienu eksemplāru ar veltījumu viņam personīgai lietošanai, nebiju domājis saņemt pretī tādu padomisku pārbagātību. Patiesi, neesmu godkārīgs, bet nevaru arī atteikties no šīs prēmijas. Tagad esmu ar Visvarinoviča žēlastību nostatīts blakus citiem cienījamiem latviešu Staļina prēmijas laureātiem: V. Lācim, A. Upītim, K. Ivanovam un P. Gromkočichovam. Žēl, ka mana māte vairs nav starp dzīvajām un nevar priecāties par sava auklējuma — Ernestiņa godā nākšanu.

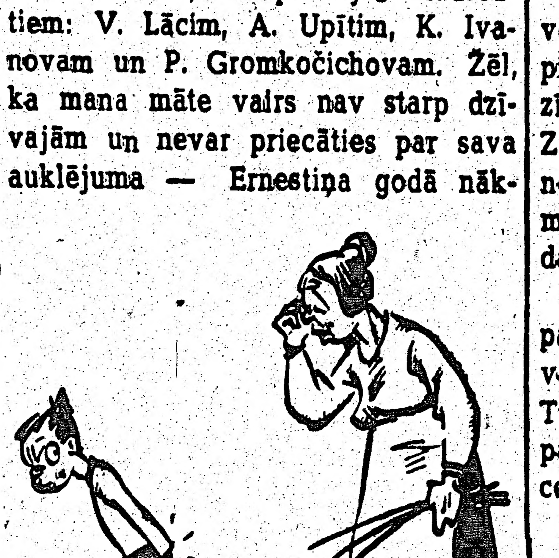

Viņa sasistu plaukstas un iesauktos: „Beidzot tās dulburis tomēr kaut kur der!"

Tādēļ nosūtu savai saulītei, tētiņam Josifam Visvarinovičam sekojoša satura pateicības kablogrammu:

Visgudrākajam zinātņu korifejam, tautu tēvam, ģenerālisimam, visu grūtdieņu atbalstam un skolmeistaram, biedram Josifam Visvarinovičam
Maskavā, Kremlī.

Ziņoju Tev, mīļais Josif, ka esm saņēmis Tavu prēmiju — literatū un kinīšu biļetes, kur varēju izba dīt vai ikkatrā ainā Tavus ģīm pantus ūsu dekorējumā. Tur dabū redzēt, ka sievietes ieguvušas vīri ša tiesībām patiesi līdzīgas tiesība izpilda visus smagos zirgu darb un savā darba priekā pat pie mū mīcīšanas kājām un ķieģeļu nešen pa sastatnēm nelaiž nevienu vīri klāt.

Tur varēja redzēt kolhozu ēku c šanas varenos technikas sasnieg mus, kur novecojušie buržuji

zāģu gateri atvietoti ar moder jiem zāģkombainiem, par kādi satrūnējušās Ulmaņa klikes laikā sapņos nevarēja sapņot. Tas bi neaizmirstams skats, kad divi tri nieki uz augstiem steķiem novieto baļķi — viens no apakšas un o no augšas — ar garu zāģi rāva p gareniski plankās kā nieku. G gan šo technisko izgudrojumu b grūduši priekšplānā lielības dēļ, Tu, Gudrais Visvarinovič, savā mūnistiskajā kautrībā biji to nov tojis neuzkrītoši aizmugurē.

Esmu aizkustināts līdz paši dvēseles dziļumiem par redzēto lasīto un krītu pie zemes uz s vaiga pateicībā, ka esi ar s šauro aci mani, nieka pīsli, ievēro un apspīdējis ar savu gaismu, p šķirdams man šo savu prēmiju.

Apsolu Tev, mans mīļotais tē veltīt visas pūles, lai sekmīgi pirms termiņa izpildītu savu plā zīmējot Tevi gan šā, gan tā un Ziemsvētkiem dabūt gatavu un nosūtīt arī Tētiņa Josifa otro g matu, kur Tu būsi izcelts savā darbībā.

Apsolu arī cīnīties kopā ar v padomju tautu par komūnisma varu pašam pār sevi un gādāt, Tu ērti un jo drīzi varētu nostā pakaļ Ļeņinam pa viņa nosprau ceļu.

Staļina prēmijas laureāts

Rirdāns

P.S. Piedod, tētiņ, ka aizrādu kļūdām manā adresē, kas būtu satura pareizas, bet pēc formas pareizas. Acīm redzot, tas ro tādēļ, ka laureātu saraksts T Londonas sūtniecībā ir sastād krievu valodā un, pārrakstot to tīņu burtiem, manā uzvārda lat „R" vietā tiek likts krievu „R", k izskatās pēc latīņu „P", un reiz vēl arī latīņu „i" vietā lietots kr vu „i", kas izskatās pēc latīņu „ Izskats — tā nekas, bet skaņa lāga.

Tas pats

SPORTS

Zviedrijas un Anglijas latviešu meistarsacīkstes vieglatlētikā

Piektās meistarsacīkstes risinājās Cēpingā, DV sarīkojumā. Jubilejas meistarsacīkstes gan notika sašaurinātā veidā, un arī programma, pretēji iepriekšējo gadu meistarsacīkstēm Eskilstunā, Stokholmā, Halstahamarā un Vesterosā, risinājās vienā dienā. Sacensībās startēja gandrīz visi aktīvie Zviedrijas vieglatlēti — ap 30. Šoreiz izpalika gan cerētie rekordi, sevišķi skriešanu disciplīnās, kur uz Priedīti un Freivaldu liktās cerības nepiepildījās. Darba apstākļu dēļ izpalika Bauska. Atzīmējams, ka S. Graudiņa veica jaunu rekordu augstlēkšanā — 1,28 m, kas gan nobāl, zinot, ka viņa Vācijā spējusi 1,46 m. Mešanās, skriešanās un lēkšanās labākos panākumus guva iepriekšējo gadu meistari Millers, Graudiņš un Jānis Teriņš, tā iegūstot personīgā īpašumā ceļojošās balvas. Graudiņš personīgā īpašumā izcīnīja arī Jenčēpingas ceļojošo balvu brīvā trīscīņā (vērtē labāko rezultātu skriešanā, lēkšanā un mešanā), bet Graudiņa trīscīņā sievietēm, šogad, diemžēl, gan bez konkurences. Ilggadīgi ceļojošo bronzas šķīvi ar iegravētu trimdas sporta nozīmi par vispār labāko sasniegumu ieguva Noldis Millers (lode 13,99 m).

Meistarsacīkšu techniskie rezultāti atzīmējās šādi: 100 m skr. — 1. Liniņš 12,0 sek., 2. Stradālovs 12,1 sek. (priekšskr. 12,0), 3. Priedītis 12,3 sek.; 400 m skr. — 1. Priedītis 54,6 sek.; 2. Haralds Alksnis 58,6 sek.; 3. Tilmanis 63,5 sek.; 1500 m skr. — 1. Freivalds 4:32,3 min., 2. Kariņš 4:43,0 min., 3. Straubergs 4:48,9 min.; 110 m barjērskr. — 1. Graudiņš 16,5 sek., 2. Tilmanis 21,2 sek.; tāllēkšanā — 1. Jānis Teriņš 6,06 m, 2. Alksnis 5,63 m, 3. Liniņš 5,62 m; augstlēkšanā — Jānis Teriņš 1,60 m, 2. Lukss 1,55 m, 3. Priedītis 1,55 m; kārtslēkšanā — 1. Zirnis 2,95 m, 2. Krastiņš 2,80 m, 3. Graudiņš 2,65 m; lodē — 1. Millers 13,99 m, 2. Jānis Teriņš 11,26 m, 3. Klaišis 10,63 m; diskā — 1. Millers 42,05 m, 2. Jānis Teriņš 36,45 m, 3. Klaišis 32,47 m; šķēpā uzvarēja Tilmanis ar 39,97 m. 4×100 m stafetē — 1. Stokholmas JKS (Laucis, Teriņš, Lukss, Patmalnieks) 48,8 sek., 2. Stokholmas LSK (Klaišis, Brants, Saulītis, Liniņš) 50,2 sek., 3. Halstamaras Liesma (Krastiņš, Zirnis, Millers, Graudiņš) 50,2 sek. Sieviešu sacensībās startēja vienīgi Graudiņa, skrienot 60 m 10,0 sek., grūžot lodi 7,94 m un veicot augstlēkšanā 1,28 m. Jaunatnes sacensībās 100 m skr. uzvarēja Tilmanis 13,0 sek., lodē (5 kg) Tilmanis 13,35 m un lodē (7 kg) 9,33 m un augstlēkšanā Tilmanis 1,40 m.

Biedrību klasifikācijā jaunā ceļojošā kausa izcīņā, ko pavasarī dāvāja Halstahamaras Liesma un DV izcīņai meža skrējiena un vieglatlētikas meistarībās, pārliecinošu uzvaru guva Liesma, tā pārņemot kausu no uzvarētājiem meža skrējienā — Upsalas Sports. Tālākās vietās ierindojās Čepingas DV, Stokholmas LSK, Stokholmas JKS, Vesterosas JKS, Upsalas JKS un Upsalas Sports.

Gadskārtējā futbola sacīkste starp Stokholmu un Provinci šoreiz beidzās ar ilgi gaidīto provinciešu uzvaru. Viņi līdzšinējās spēlēs labākajā gadījumā bija panākuši neizšķirtu rezultātu. 4—1 (3—0) uzvaru provincieši guva, spēlējot šādā sastāvā: Graudiņš; Ozols, Alksnis; Lukss, Vieglinš, Zirnis; Stradālovs, Volkovics, Krastiņš, Tilmanis un Freivalds.

—gr—

☆

Anglijas latviešu meistarsacīkstes vieglatlētikā risinājās Londonā Tooting Bec laukumā. Lai gan dalībnieku skaits stipri sarucis, tomēr sacensības vēl joprojām atzīstamas par sīvām. Vienīgā pieteiktā vieglatlēte V. Tramdacha (Cerība) nebija ieradusies, un tā šogad meistartitulі sievietēm izpalika. Meistarsacīkšu ievadījums jau bija noticis augustā Leitonā, par ko Latvijā jau ziņots.

Londonā reālizējās sekojoši sasniegumi: 100 m skrējienā uzvarēja Feldmanis ar 11,4 sek., labojot savu labāko sasniegumu Anglijā, kas bija 11,5 sek. 2. vietā ierindojās Piķēlis (12,5 sek.) un 3. Nikazis (12,6 sek.). 200 m skr. O. Feldmanis spēja 24,0 sek., Nikazis 26,5 sek. un Brencītis 26,0 sek. 400 m skr. pārākais atkal palika Feldmanis ar 53,9 sek. laika atzīmi, 2. Mundeciems 57,9 sek. un 3. Salnājs 58,0 sek. 1500 m skr. pirmais mērķi 4:25,4 min. sasniedza Salnājs, labojot labāko sasniegumu Anglijā, kas līdz šim ar 4:28,3 min. piederēja A. Rozentālam. Pēdējais ar 4:29,8 min. ieguva 2. vietu, atstājot 3. Mundeciemu ar 4:32,9 min. 3000 m skr. uzvarēja Rozentāls ar 9:40,5 min., 2. Salnājs 9:56,6 min. un 3. Mundecimes 10:14,0 min. 110 m barjērskrējienā Nikazis spēja 19,9 sek., Brencītis 21,9 sek. un Voskāns 22,0 sek. Tāllēkšanā: 1. Piķēlis 6,08 m, 2. Gerliners 5,83 m, kam neizdevās tuvoties savam 1950. g. sasniegumam 6,50 m un tā 3. reizi iegūt Īstvūdas latviešu ogļraču kausu. 3. vietu ieņēma Bergvalds ar 5,42 m. Augstlēkšanā salijušajā laukumā it atzīstamu 1,62 m rezultātu atzīmēja Bergvalds, 2. Piķēlis 1,57 m un 3. Brencītis 1,52 m. Brencītis pašreiz atrodas tālu no sava 1948. g. snieguma, kad veica 1,76 m. Trissoļlēkšanā uzvarēja Brencītis ar 11,88 m, 2. Rušenieks 11,56 m un 3. Šmits 10,09 m. Kārtslēkšanā Legzdiņš reālizēja 3,00 m rezultātu, Nikazis 2,70 m un Rušenieks 2,60 m. Diska mešanā Feldmanis spēja 41,63 m, 2. Jansons 40,78 m un 3. Bergvalds 39,04 m. Lodes grūšanā pārākais izrādījās Laudobelis ar 12,76 m, 2. Bergvalds 12,78 m un Priede 12,13 m. Šķēpa mešanā Baltvilks atzīmēja 50,32 m tālumu, Šmits 48,77 m un Bergvalds 45,99 m. Izpalika maiņas skrējieni, jo pieteikts bija tikai pa vienai vienībai.

DVF ceļojošo vairogu labākai vienībai otro gadu pēc kārtas izcīnīja Tālavas sportisti ar 101 punktu, 2. LLSK ar 81 p., bet tālāk seko Cerība, Spars un DVF Londona. Sūtņa K. Zariņa kausu ieguva Salnājs par uzvaru 1500 m skrējienā, LSPL kauss par labāko sasniegumu piekrita Feldmanim, kā 100 m veikums 11,4 sek. dod 767 p. pēc jaunajām tabulām. LSPL kausu piecciņā ieguva Bergvalds, LBL kausu diska mešanā — Feldmanis, Īstvūdas latviešu ogļraču kausu tāllēkšanā — Piķēlis un 800 m skr. Mundeciems, Tālavas kausu veserī — Nikazis un 5000 m skrējienā Salnājs, bet Legzdiņa kausu šķēpā Baltvilks.

Nav apšaubāms, ka pašreiz labākie un vispusīgākie Anglijas latviešu vieglatlēti ir Feldmanis un Bergvalds (abi LLSK). Mazliet neparasti bija redzēt sīksto cīnītāju R. Bulti kā starteri un A. Zeltі kā sacensību atbildīgo vadītāju. Vai abi sportisti tiešām jau tik agri būtu izšķīrušies par aiziešanu „pensijā"?

M. Kalve

Augustdorfiešu uzvara Brachtas volejbola turnīrā

Brachtas sardžu vīru novietojumā, kas atrodas netālu no Holandes robežas, notika volejbola turnīrs, kurā piedalījās Augustdorfas, Fīrzenes un 2 Brachtas vienības. Turnīra uzvarētājam ziedoto Brachtas vanagu kausu izcīnīja Augustdorfas spēlētāji, kas pieveica Brachtu II ar 15—6, 15—2, Fīrzeni ar 15—7, 15—11 un Brachtu I ar 15—11, 15—4. Uzvarētāju virknējumā debitēja Šēnbergs, Ērglis, Kings, Alksnis, Bogdanovs, Šmits un Ždanovskis. Brachtas 1. vienība (Mastiņš, Auželis, Paeglis, Padgorskis, Palaps un Bāliņš), uzvarot Fīrzeni ar 15—10, 15—2 un savu otro komplektējumu ar 15—5, 15—10, izcīnīja 2. vietu, atstājot 3. v. Fīrzeni, kas pārspēja Brachtu II ar 15—7, 12—15, 15—13.

Sarīkojumu ar uzrunu atklāja plkv. Kociņš un kapt. Dolfijs. Žēl, ka sarīkojumā neieradās pieteiktās Arsbekas un Bedburgas vienības. Kausu turpmāk izcīnīs 2 reizes gadā, un tas pāries tās vienības īpašumā, kas to iegūs 3 reizes pēc kārtas.

Jls.

Raibā pasaule

Brīvdabas izrādes un koncertus projektē atjaunot Romas kolisejā, kur pirms 18 gadsimtiem cīnījās gladiatori un lauvas plosīja kristīgos un kur vietas 70.000 skatītājiem. 81 g. pr. Kr. būvētais kolisejs joprojām ir lielākais teātris pasaulē.

Klaburčūska sakoda kādas Teksasas aviācijas bazes civildarbinieku Gomeru, bet pēc tam, parāpojusi dažus metrus, nobeidzās konvulsijās. Gomezs strādājot ar ciankaliju, un viņa ķermenis esot tā piesātināts šīs indes, ka tā čūskai bijusi nāvīga, bet viņu pašu pilnīgi immūnizējusi.

1,1 milj. dolaru stundā par alkoholiskiem dzērieniem izdodot amerikāņi, pēc Sieviešu kristīgās atturības ūnijas prezidentes Kolvinas apgalvojuma.

No otrā stāva gultas izkritis un lauzis kāju 19 g. v. Sinsinati universitātes students Bišops, kas trīs nedēļas iepriekš ar 7 citiem vīriem pirmo reizi pievelca vairāk nekā 6 km augsto Mekkinleja kalnu Aļaskā.

Uz mugura saslēgtām rokām pār Misisipi pārpeldēja 49 g. v. Džordžs Hopers, vilkdams aiz sevis laivu ar 4 kareivjiem un uz 6 peldošām mucām uzsilītu plakātu ar aicinājumu pirkt ASV aizsardzības aizņēmuma obligācijas.

45 gadus degusī elektriskā spuldze aizvietota Berlijas ēdamistabā.

Jauno „Ķīnas mūri" sākuši celt ķīnieši. Šoreiz gan tas tikai dzīvžogs, kam jāatvaira Gobi tuksneša smilšu uznesumi auglīgas zemes apgabaliem.

Pie kādas Teksasas pilsētas vārtiem atrodas šāds brīdinājums autobraucējiem: „Pēdējā gadā no gāzes mira 159 cilvēki — 11 to ieelpoja, 9 tai pielika uguni, bet 139 to piedeva par daudz."

Briseles policijā ieradusies kāda sieviete, lai pieteiktu, ka nozagta tās rokas soma kopā ar naudu un personības dokumentiem. „Labi," teicis policijas ierēdnis, „es tikai vēl gribētu pierakstīt jūsu personas apliecību." — „Bet tā taču man nozagta un tāpēc jau arī esmu šeit," atbildēja sieviete. — „Tad es nevaru sūdzību pieņemt," turpinājis ierēdnis, „jo kā lai es zinu, ka jūs esiet jūs."

S. g. 8. augustā no mums šķīrās mans mīļais dzīves biedrs, mūsu tēvs un vectēvs

Konrāds Teodors Kreilis

dzimis 1878. g. 24. jūlijā, Ērģemē, pārpelnots Vilhelmshafenā, apbedīts 5. septembrī Fareles kapos.

Dziļās sērās dzīves biedre Vācijā, dēls ar ģimeni dzimtenē un meitas ar ģimenēm ASV.

Es sapni par dzimteni pagalvī liku . . .

1951. g. 21. augustā pēc grūtas slimības aizgāja mūžībā mans mīļotais vīrs, mūsu tēvs un vectētiņš

bankas ierēdnis

Jānis Aleksandrs Špengelis

dzim. 1895. g. 26. febr. Slokā, apbedīts 24. aug. Eitīnas kapos.

Viņu mīļā piemiņā paturēs dzīves biedre, bērni, znots un mazdēls.

Mūsu mīļais, gādīgais tētiņš, dzīvesbiedrs un brālis

Arturs Voldemārs Vasariņš

dzimis 1899. g. Cēsu apr. Valves pag. Šķīrās no mums traģiskā nāvē 1951. g. 3. septembrī Argentīnā. Apbedīts 5. septembrī Avellarudas kapos, Buenosairesas provincē.

Pārtrūka vārdi — asaras bira . . .
Melns šķidrauts sedza
Mūsu balto laimi . . .

Dziļās sērās sieva un dēls Argentīnā un māsa Anglijā.

MAŠINBURTLICI

steidzīgi pastāvīgam darbam savā apgādā meklē pie paša iegādātā Linotipa. Alga pēc tarifa vai augstāk. Uzņemšana nometnē garantēta.

Apgāds — Andr. Ozoliņš — Grāmatnīca (24b) Eutin/Holst., Rettberg-Kaserne

(410)

Kopenhagenas universitātes grāmatnīca

EINAR MUNKSGAARD,

International Boghandel & Forlag, Norregade 6, Kobenhavn, Danmark,

piedāvā latviešu grāmatas izsūtīšanai uz visām zemēm atsevišķiem pasūtinātājiem, kā arī vairumā uz pēcmaksu vai komisijā. — Meklē pārstāvjus latviešu grāmatnieku aprindās (vēlamas oficiāli reģistrētas firmas). — Pasūtināšanas iespējas arī tiem, kam grūtības grāmatu saņemšanai tieši no izdevējiem kredita noteikumu dēļ.

Pieņem pasūtinājumus jaunu grāmatu izdošanai.

Pasūtinājumus un sarakstі adresēt uz augstāk minēto adresi. (427)

Pazīšanās trūkuma dēļ

vēlos iepazīties nop. precību nolūkā ar inteliģentām latvietēm, ne vecākām par 35 g. Esmu tumšmatis, 36 g. v., slaids, 185 cm garš, ar vidusskolas izglītību. Nopietni domātām vēstulēm atbildēšu. Piedzīvojumu meklētājas lūdzu nerakstīt. Of. sūtīt š. av. kantorim ar Nr. 432. (432)

Lai meiča atsaucas,
Kam pūrā nav nekas.

Tautiete!

Atsaucieties nopietnā nolūkā. Jūsu vecums var būt 18—21 g. Esmu 179 cm garš, blondiem matiem, rudzpuķu zilām acīm, pēc dabas nedzērājs, bet smēķēju gan. Vēlos Tavu foto. Atbilde droša. Rakstīt: E. Kļava, Central Patricia, Ont., Canada. (425)

G. STEINBERGS

APGĀDS UN GRĀMATNĪCA

Importa un eksporta firma

371, Clarendon St., Sth Melbourne, Australia

Tālrunis: MX 5970, (privāti) Win. 7260

Piedāvā ļoti plašā izvēlē:

latviešu grāmatas,
laikrakstus, žurnālus,
vācu periodiskus izdevumus,
grāmatas uz pasūtinājumu,
etnografiskas un modernas rotas zeltā un sudrabā,
izstrādājumus kokā un ādā,
dāvanu sainīšus Eiropai uc. valstīm,
dažādu darbu pavairošanu,
preču un ražojumu apmaiņu dažādu valstu un kontinentu starpā u. t. t.

(342)

Pagodināmies paziņot, ka esam nodibinājuši Anglijā pirmo latviešu importa un eksporta firmu

KURSA (MERCHANTS) LTD.,

4, Mann's Court, Kirkgate, BRADFORD (pie Forster Sq. dz. stac.).
Telefons: Bradford 22763.

1. KURSA apgādās tautiešus plašā izvēlē ar kontinentālo pārtiku vairumā un mazumā par iespējami zemākām cenām. Vistuvākā nākotnē KURSAS veikalā būs dabūjama īstā rudzu rupjmaize (cepta latviešu maiznīcā.) KURSAS transports piegādās pasūtinājumus pēc patērētāju vēlēšanās tieši mājās.
2. KURSAS grāmatu un daiļamatniecības stendā katrs vienmēr atradīs kaut ko atbilstošu savai izvēlei.
3. KURSAS foto nodaļa „Technicolor" speciālista A. Beķera vadībā sniegs visātrākos pakalpojumus ikkatrā gadījumā.
4. KURSAS pakalpojumu birojs palīdzēs tautiešiem ikdienišķās vajadzībās, kā istabu īrēšanā, darba meklēšanā, māju pirkšanā un pārdošanā (izceļošanas gadījumos) utt.

Tautieši, atbalstiet latviešu uzņēmumu un iepērcieties KURSAS veikalā!

Tirdzniecības gada nobeigumā KURSA ziedos 10 proc. no tīrās peļņas Bradfordes latviešu nama fondam.

Ar šo piedāvājam tautiešiem — daiļamatniekiem (visās branžās) un mājrūpniekiem viņu ražojumu pārdošanu par mērenu starpniecības procentu.

KURSAS dibinātāji J. KALVJEKS, R. LAUKS, A. DREIFELDS, J. ĶIKUTS.

(430)

Labus latviešu grāmatu manuskriptus,

pirmā kārtā romānu, meklē tūlītējai izdošanai latviešu grāmatu apgāds IMANTA, Postbox 292, Kobenhavn V, Danmark, reizē lūdzot piesūtīt arī honorāra noteikumus.

(426)

Iecelošanas, izceļošanas, vīzu, pasu, dzīvokļa, darba un pavalstniecības lietas

kārto

ALEKSANDRS KĀNBERGS,

598, Sherbourne St., Toronto, Ont., Canada.

(433)

Labākās amerikāņu firmas SMITH & CORONA kofera —

LATVIEŠU RAKSTĀMMAŠĪNAS

ar uzlabotu latviešu alfabētu, ar ko mašīnas lietojamas pilnīgai latviešu, angļu, vācu uc. valodu rakstībai. Piegādājam uz visām ārvalstīm. Samaksas atvieglošanai pieņemam (ar cenām dolaros) dažādus labus latviskus izstrādājumus, rotas, vērtslietas, grāmatas uc. Interesentus lūdz piesūtīt paraugus.

Cenas, ar piegādi:	1. mod. SILENT	Dol. 105.67
	2. mod. STERLING	100.37
	3. mod. CLIPPER	95.07

Mašīnas piegādājam tūliņ pēc daļējas iemaksas.
Nav otras labāk apgādātas un izveidotas mašīnas par SMITH & CORONA.

VAI ZINĀT, KAS IR ŠĪS GRĀMATAS?

A. Niedras — MAIJA PURENE, I un II
A. Rupaiņa tril. — MĀRA MOSTAS, I, II un III
O. Liepiņa — VĒLĀ LIESMA

Pārbaudiet, un Jūs turpmāk neprasīsit, kas tā par grāmatu, bet — vai drīz būs jauna! Mēs esam vienīgais apgāds Amerikā, kas spēj grāmatu apgādāt un iespiest kā grāmatai pienākas.

Pasūtinājumus pieņemam no visām valstīm tieši, pēc izsludinātām cenām.

Apgāds LATVJU GRĀMATA
Waverly, Iowa, USA

J. un A. ŠIRMAŅU un A. KAUGARA sastādītā lasāmā grāmata latviešu bērniem svešatnē

CEĻA MAIZE

iznākusi otrreizējā iespiedumā Latviešu Centr. Komitejas izdevumā.

Cena: DM 4.—; ASV — Dol. 1.10; Kanadā — Dol. 1.20; Anglijā — Šil. 7/3; Austrālijā — Šil. 8/8; Zviedrijā — Kr. 5.—

Bez tam piedāvājam Eduarda ZICĀNA ābeci un lasāmo grāmatu

VIEGLA GAITA

Cena: DM 5.—; ASV — Dol. 1.25; Kanadā — Dol. 1.35; Anglijā — Šil. 8/6; Austrālijā — Šil. 10/6; Zviedrijā — Kr 5.50.

Pasūtinājumi nododami LCK apgādam LATVIJA, (13b) Grafenaschau, Obb. Regierungslager, un pie LATVIJAS pārstāvjiem ārzemēs.

Nupat

Andr. OZOLIŅA apgādā

(24b, Eutin/Holst., Rettberg-Kaserne)

iznācis

(Jūras kaujas)

128 lpp., A. Šimaņa trīskrāsains vāks, tekstā daudz ilustrāciju, kara kuģu silueti, kartes. Šīs grāmatas 18 nodaļās saistoši aprakstīta vācu kaujas kuģa Bismarka, arī Tirpica un angļu drednauta Huda šausmīgā bojāeja Atlantijas okeanā.

Cena: DM 6.—; Zv. kr. 7.20; D. kr. 10.—; Šil. 10/—; A. šil. 14/—; Dol. 1.80.

Pieprasiet grāmatnīcas plašāko katalogu! (ar porto DM 0.60 pastmarkās)

(434)

Lūdzam ziņas

par ANNU STRĀDERU no Tukuma, dzim. 1893 gadā 8 dec., un RITU STRĀDERU, pēdējā dzīves vieta Grenču pag. Zemzaros. Laipni lūdzam rakstīt Elvīrai Beķerei, Mount Hall, Gt Horkesley, Nr Colchester, Essex, England vai Teodoram Strāderam, c/o S. B. and D. E Patterson, „Hope Royal", Goolma. N S W, Australia (384)

JĀNI SAVICKU

lūdz rakstīt Andrejs Maskalāns no bijušās DP nometnes Kemptenē (Allg.), uz adresi: 7566, Lab. Serv. Co., Ettlingen/Baden, Rheinlandkaserne, Germany. (420)

Ja kādam kas zināms

par Zeniju VOLFRAMU, dzim. Krūmiņu, dzim. 1914. g., un dēlu Arnoldu VOLFRAMU, pēdējā dzīves vieta Rīgā, Blaumaņa ielā, 1947. g. reģistrēti Austrijā, Kirchbichel, Oberndorf (Tirol). lūdzu ziņot Edgaram Švēdem, (13b) Seeg, Nr. 72.

(437)

Latviešu vai baltiešu pavāru un istabeni

meklē modernā mājā klusā apvidū, 30 jūdžu no Edinburgas. Mājā jau strādā latvieši. Virtuvē dod arī palīgu. Pieteikties pie Mrs. Elliott, Broughton Place, Broughton, Biggar, Scotland (424)

Latvietes,

kas vēlētos izceļot uz Brazīliju un nodibināt ģimenes dzīvi, lūdzu atsaukties! Materiāli nodrošināts 44 g. v. slaida auguma tumšmatis vēlas atrast dzīves biedri, slaida auguma, 30—40 g. v., neprecētu vai atraitni. Atbildes lūdzam sūtīt šīs avīzes kantorim — O. K. Brazīlijā. (423)

LATVIJA

Nr. 65 (509) 1951. g. 22. sept.

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora vārdu vai iniciāliem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Abonements Vācijā,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 3.50 par eks. mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.), DM 3.— mēn., uz ārzemēm DM 4.50 mēn., atsevišķa numura cena DM 0.85; uz ASV un Kanadu pa gaisa pastu DM 8.50 mēn., uz Austrāliju un Jaunzēlandi pa gaisa pastu DM 9.50.

Sludinājumi Vācijā

maksā DM 0.90 par [illegible] nonparelle iespiedumrindas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu sludinājums darba meklēšanai DM 5.—, vienreiz 5 iespiedumrindas DM 3.—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 10% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši.

Abonementu un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK APGĀDS LATVIJA
(13b) Grafenaschau, Obb., Regierungslager
US-Zone, Germany.

Kā Maršala plāns...

(Turpinājums no 1. lpp.)

ņējumiem, kredita augliem utt. Apgrozība un izlīdzinājums starp saistītām tautsaimniecībām kārtojās gan ar bilaterāliem, tā arī multilaterāliem darījumiem, visumā izveidojot organisku un veselīgu brīvas tirdzniecības un naudas līdzekļu cirkulāciju vispasaules mērogā. Bez tam angļu mārciņai arvien bija īpašība nesteigties uz mājām, bet, reinvestējoties ārzemēs, pavairot ārzemju pienākumus kapitāla piegādē par labu Anglijai, kas savukārt nodrošināja vajadzīgo preču straumi uz Angliju.

Kad dolars pārņēma vadību, pēdējam šādas organiskas cirkulācijas trūka un arī nebija vajadzīgo priekšnoteikumu tādai apgrozībai. ASV ar savu attīstīto rūpniecību, ar savām milzīgajām izejvielu bagātībām un dabas bagātību svētīto lauksaimniecību bija visnotaļ eksportētāja valsts, un tās rūpniecība bija nosargāta ar visaugstāko muitas žogu pasaulē. Turpinoties šādai muitas politikai, kas dabīgi gāja kopsolī ar valdošo izolācionismu, ar kapitālu nabadzīgākas zemes pasaulē meklēja un gaidīja iespējas, kā sev sagādāt nepieciešamās dolaru rezerves, jo visiem jau nācās pārkārtot savas saimniecības uz dolara bazes. Organiska maksāšanas bilances pārgrozību struktūra tomēr nenāca, un vienu laiku lāpījās un stāvokļi glāba ar kreditiem, bet šai nenormālai gaitai reiz bija jāsabrūk.

Tas notika tai pašā 1929. g., kad pašas ASV pārņēma sāpīga iekšēja saimniecības krize. Kreditu straume uz ārzemēm izbeidzās, vecos kreditus atprasīja, un vienīgais, ko ASV varēja ņemt un ņēma pretim, bija zelts. Pēdējais aizplūda uz ASV, un ASV klientiem atlika vienīgi atteikties vai redzami samazināt dolaru preču patēriņu. Bet stāvokļa pareiza izpratne nenāca tik ātri, un otrā pasaules kara konjunktūra šīs lielās problēmas atrisinājumu atlaicināja.

Atcerēsimies, ko 1947. g. teica Everels Herimens, tā laika ASV tirdzniecības ministrs: „Ar to vien, ka gribam būt līdzatbildīgi par pasaules saimniecību, nekas nav sasniegts. Šinī sajukušā pasaulē no mums prasa vadību, un, ja mēs neizšķirsimies vaļā no atbildības par mūsu vadītāju stāvokli, tad pasaules saimnieciskā uzbūve drīz vien sabruks. Citām tautām nepaliks pāri nekā cita, kā viņu maiņas ārtirdzniecība, ko jau daža laba sava saimnieciskā vājuma dēļ ir spiesta darīt. Bet tas ir tikai pašapmānīšanas līdzeklis, kas nevar novērst progresējošo nabadzību un nedrošību. Ar to tikai spēcinās neveselīgos politiskos spēkus pasaulē... Mums mūsu ārtirdzniecības attieksmes ir jālīdzsvaro. Mums jādod citām valstīm iespēja nopelnīt vajadzīgos dolarus, lai tās varētu maksāt par mūsu precēm un pakalpojumiem."

Arī prezidents Trumens ap to pašu laiku teica: „Mēs ilgu laiku ārzemēm varēsim pārdot tikai per tik, par cik mēs paši no ārzemēm pirksim." Bet labs saimnieks pērk tikai to, kas viņam nepieciešams. Un pašu bagātības dēļ, ASV ir maz, ko pirkt. Nerunājot par pieciešamām mantām, kā, piem., tualetēm un parfimiem no Francijas, ASV gan jau labu laiku kā importē cinku un niķeli, kā arī citus tēraudu rūdītājus metaļļus; pēdējā laikā tiem klāt nācis arī urāns. 1949. g. iekšlietu ministrs kongresam ziņoja, ka 25 gadu laikā būs galīgi izsmeltas pastāvošās vara, cinka un alvas raktuves. Atzīmēsim arī to, ka muitas likmes tur pēdējos 15 gados samazinātas uz pusi, kaut arī no gadījuma uz gadījumu, uz reciprocitātes pamatiem. Bet visumā tas dolaram nepieciešamo apgrozību pasaules saimniecībā vēl nedeva, un tādēļ arī nāca šis loģiskais Maršala plāns, kura otrs uzdevums ir izveidot pasaules saimniecībā barojošo cirkulāciju.

Maršala plāns sniedz saņēmējām valstīm palīdzību, bet līdz ar to uzliek arī zināmus pienākumus. Tā dalībniecēm ir pienākums līgumiski saistīties, ka viņas atsakās no ikkatras dolaru diskriminējošas apsaimniekošanas un solas nojaukt visus šķēršļus, kas kavē brīvu tirdzniecību un naudas apgrozību. 5 proc. no visa saņemtā kopvērtības jāatmaksā ar izejvielām, kas nepieciešamas stratēģiskiem mērķiem un kas veido tagad tā „stockpiling". Šis „stockpiling" dod ASV ne tikai iespēju disponēt par stratēģiskām rezervēm, bet arī pasargāt sevi no šo vielu cenu uzpūšanās kara gadījumā. Klauzula, ka pabalsta atmaksājamās daļas atmaksas pienākums variējams pēc saņēmējas valsts „trūcības un cienības", dod ASV lielu ietekmi un nodrošina ceļus savu saimniecisko plānu reālizēšanai. Ienākumi par Maršala plāna kārtībā saņemtām precēm, kas sakrājas saņēmēju valstīs vietējās valūtās un noguldāmi speciālos fondos, uzskatāmi tikai par daļēji nodotu īpašumu, jo ASV arvien ir zināma ietekme uz šo līdzekļu izlietošanu.

Pēc otra pasaules kara ir pienācīgi saprasts tas, ka pasaules saimniecība nav vadāma ar spiedieniem un līgumu paragrafiem vien, bet ka tā visnotaļ atkarīga no organiski veselīga līdzsvara visu valstu saimniecībās. Kārtējo ieņēmumu pārpalikums ciešams tikai tiktāl, cik šo pārpalikumu saprātīgi var atkal investēt ārzemēs. Amerikā šo uzdevumu tālredzīgi kārto vadošās bankas — Eksporta-importa banka un Pasaules banka, kuras par kreditēšanas pamatprincipu likušas atzinumu financēt tikai produktīvus pasākumus, kas ārvalstīm dod iespēju vai nu sagādāt dolaru ienākumus, vai ietaupīt dolaru izdevumus.

Šodien Maršala plāns var jau atskatīties uz krietnu ceļa gabalu, kas nostaigāts ar spožām sekmēm. Ar vienīgi amerikāņiem piemītošo spraigumu un sīkstumu šis lielais saimnieciskais pasākums ir nomodā par visas brīvās pasaules labklājību, iejūdzas visur tur, kur parādās trūkums un sastrēgums, un reālizē visus savus uzdevumus ar apbrīnojamu elastīgumu pēc katrreizējas laika un vietas konjunktūras.

T. P.

NEDĒĻAS POLITIKA ĪSUMĀ

„Mazais mierlīgums" ar Vāciju ceļo pāri okeanam — Vai Kremlis pēc fiasko Sanfrancisko pievērš seju atkal rietumiem? — Teherana mēģina iebaidīt — Sarunveži uz Kaisongu, bet bumbvedēji uz Kuriļu salām

VĀCIJA:

Kamēr Vācijas debesis abpus dzelzs priekškaram ducina zemes okupētāju varu lidmašīnas un tanki lielo rudens manevru ietvaros, tās iedzīvotāji var atviegloti uzelpot un cerēt, ka varbūt nemaz tik tālu vairs nav brīvas un vienotas Vācijas stunda. Vašingtonas konference visumā devusi Vācijai cerētos rezultātus. „Mazais mierlīgums", kas līdz oficiālai miera līgšanai ar vienotas, demokratiskas Vācijas valdību Rietumvācijā aizstās līdzšinējo okupācijas statūtu, augsto komisāru kabatā jau atīdojis Bonnā. Tuvākajā laikā paredzētas sarunas, lai līgumu varētu parakstīt, kā tas bija plānots, jau oktobrī. Par gandrīz neierobežotas suverēnitātes atgūšanu jau šajā gadā Bonna revanšētos ar pievienošanos Šumana un Plevēna plāņiem, uzstādot pēdējā ietvaros spēcīgus vācu kontingentus Vecā kontinenta aizstāvēšanai.

Vašingtonas 5 dienu konferences laikā 3 rietumvalstu ārlietu ministri skāra arī duci citu jautājumu, starp citu nolemjot pielikt jaunas pūles līguma parakstīšanai ar Austriju, Italijas mierlīguma revīzijai, Iranas naftas konflikta atrisināšanai miera ceļā un Parīzē drīzumā notiekošās UN pilnsapulces izmantošanai, lai likvidētu arī citus starptautiska saspīlējuma iemeslus. Vēsturiskā izšķiršanās Vācijas jautājumā tomēr paliek svarīgākā. un tādēļ nav brīnums, ka Kremlis jutās spiests arī no savas puses izdarīt kādas koncesijas vācu tautas un vienības centieniem, kaut vai žesta veidā. Šis žests bija Austrumjoslas „valdības" jaunais piedāvājums Bonnas valdībai sarunām par vienotas Vācijas radīšanu, ko personīgi Rietumvācijas bundestāga prezidentam Dr. Eleram nodot bija ieradies austrumjoslas „tautas kameras" vicedirektors.

Var uzskatīt to vienkārši par jaunu padomju propagandas manevru, lai mazinātu Vašingtonas lēmumu nozīmi un novilcinātu to īstenošanu. Bet rietumvalstu kompetentajās aprindās neuzskata arī par izslēgtu, ka pēc neveiksmes Sanfrancisko un Gromiko izvadīšanas atcelā ar omulīga milzu pūļa „bis un bū" saucieniem, Kremlis nolēmis atkal pievērst savu seju rietumiem. Izredzes aizkavēt Rietumvācijas remilitārizāciju un tamlīdz visas Rietumeiropas konsolidēšanos ciešā un spēcīgā frontē pret boļševismu Maskavai ir pietiekami vilinošas un daudzsološas, lai upurētu savu virskundzību austrumu joslā, kas saimnieciski jau tagad izmantota līdz pēdējai iespējai, un kuras iedzīvotāji Kremlim savukārt politiski varētu būt patīkamāki kā draugi pa gabalu nekā ienaidnieki tuvumā. Grotevola piedāvājums šoreiz vairs nesatur nepieņemamo prasību radīt „Visvācijas satversmes padomi", kurā nepilni 17 milj. diktātūras žņaugiem pakļauto Austrumvācijas iedzīvotāju un gandrīz 50 milj. vāciešu demokratiskajā Rietumvācijā būtu pārstāvēti ar vienādu delegātu skaitu. Formāli jaunais piedāvājums būtu Bonnai pieņemams. Lielais un izšķirīgais „bet" ir — kā savienot rietumu un austrumu izpratni par brīvām un demokratiskām vēlēšanām. Ilūzijas šai jautājumā nelolo neviens Rietumvācijas politiķis, tādēļ Berlīnes senāts uzaicināja Grotevolu un Pīku pierādīt savu labo gribu ar darbiem, vispirms sarīkojot brīvas un demokratiskas vēlēšanas visā Berlīnē. Atbilde bija noraidoša, apzīmējot ierosinājumu par „smieklīgu pretargumentu".

OTAVA:

Vašingtonas konference, kurā pieņemto lēmumu rezultāti vēl nav pārredzami, bija tikko beigusies, kad rietumvalstu ārlietu ministri devās tālāk uz Otavu, lai kopā ar 9 citiem kollēgām piedalītos Atlantika padomes 7. sēdē. Pirmo uzklausīja un iztirzāja ģen. Eizenhauera prasību drīzumā nosūtīt uz Eiropu lielākus karaspēka kontingentus, pēc tam ārlietu ministra Ečesona priekšlikumu uzņemt Grieķiju un Turciju par pilntiesīgām Atlantika pakta loceklēm. Attiecīga lēmuma pieņemšanu tūlīt aizkavēja vienīgi Dānijas un Norvēģijas vēlēšanās iepriekš vēl sazināties ar savām valdībām. Tālāk ministru padome apsprieda Italijas lūgumu pēc mierlīguma revīzijas, uzņemšanas UN un Triestas jautājuma drīzas nokārtošanas Italijai un rietumu aizsardzībai pieņemamā garā.

IRANA:

Kad ministru prezidentam Musadekam trīs reizes pēc kārtas neizdevās iegūt parlamenta akceptu ultimāta nosūtīšanai uz Londonu, viņš nolēma rīkoties bez tā, proti — izmantojot ASV speciālpilnvarotā Herimena starpniecību. Herimens atteicās, norādot, ka Teheranas nota tikai attālina no atrisinājuma, un uzaicināja notu vēlreiz pārbaudīt. Kā ziņo Daily Telegraph, ultimāts jau saturējis dažus jaunus priekšlikumus un koncesijas, starp citu paredzot starptautiskas transporta un tirdzniecības sabiedrības dibināšanu naftas sadalei, pie kam Lielbritānijai būtu neierobežotas priekšrocības tiesības, tāpat atlīdzību par nacionālizācijas dēļ radušamies zaudējumiem, bez tam britu speciālistu paturēšanu atbildīgos amatos. — Nav izslēgts, ka Musadeks tagad ultimātu nosūtīs tieši, dodot 2 nedēļu termiņu sarunu atjaunošanai, draudot citādi tūliņ atsaukt uzturēšanās atļauju 300 britu naftas speciālistiem Abadanā. Briti savukārt nodomājuši septembra beigās uzteikt darbu ap 20.000 iraņu ierēdņiem un strādniekiem, paturot tikai iestāžu ierīču uzturēšanai kārtībai nepieciešamos 7000 un tādējādi mēnesī ietaupot ap 500.000 angļu mārc. Teheranas valdības paziņojums par drīzumā sagaidāmo tirdzniecības līgumu ar Pad. savienību, Londonā uzņemts īstā „britu mierā". Ministru prezidents Etlijs, Folejā, Southemptonas tuvumā, atklājot lielāko naftas rafinētavu Eiropā, teica, ka tai jāaizpilda robs salu valsts apgādē ar degvielām pēc Abadanas zaudēšanas. Etlijs uzsvēra, ka briti neļausies iebaidīties un ka Iranai pašai būs no pašreizējo „izspiešanas politiku" var nākties rūgti nožēlot. — Radikāla Teheranas nostājas maiņa būtu sagaidāma vienīgi, ja Musadeku amatā aizstātu kāds no līdzšinējās bēdīgās pieredzes mācījies iraņu reālpolitiķis. Taču Musadeks šķiet cieši apņēmies palikt amatā arī pēc jaunajām parlamenta vēlēšanām, kam jānotiek laikā starp novembri un nākamā gada februāri, un sava mērķa sasniegšanai izlietot visus rīcībā esošos līdzekļus. Ļoti iespējams, ka pret viņu it kā plānotais pučs būs piemērots iemesls varbūtējo opozicionāru izskaušanai.

KOREJA:

Pēc mainīgas cīņu norises, kuras gaitā austrumu sektorā komūnisti lietoja „katjušai" līdzīgus raķešartilerijas šāviņus, kopš daļējās sabiedroto ofensīvas tomēr zaudējot 20 reizes vairāk vīru nekā UN spēki, ceturtdienas rītā Kaisongā uz eksterritoriālā Panmunjonas tilta atkal satikās UN un komūnistu spēku pārstāvji, lai pēc pēdējo lūguma turpinātu vairākas nedēļas pārtrauktās sarunas par pamieru. Sanfrancisko konference ir beigusies, iebaidīšanas manevrs izrādījies par visai neiedarbīgu — varbūt tiešām atkal pastāv izredzes uz mieru šai vietā, īpaši, ja komūnisti jau izvēlējušies jaunu vietu, uz kurieni šo reizē karsto un auksto karu pārnest. Pēc ticamām ziņām no Japānas, Kremlis drudžainā tempā izbūvē atbalsta punktus un ceļus Kuriļu salās, Sachalīnā un citos Japānas kaimiņnovados, pārvietojot nepārtrauktā diennakts darbā uz turieni jaunas bumbvedēju un iznīcinātāju formācijas, tāpat izplētņu lēcēju vienības. Padomju nervu kaŗa galvenais mērķis Tālajos austrumos tagad bez žēlastības kļuvusi Japāna, un no Kuriļu salām, kuŗu tālāko punktu no Hokaido šķir tikai ducis kilometru, to noteikti var terrorizēt iedarbīgāk nekā, piemēram, no Korejas.

G. G.

Etlijs beidzot uzdod

JAUNAS VISPĀRĒJAS VĒLĒŠANAS ANGLIJĀ 25. OKTOBRĪ

Ministru prezidents Etlijs paziņojis, ka strādnieku valdība izšķīrusies 5. oktobrī atlaist pašreizējo apakšnamu, lai 25. oktobrī sarīkotu jaunas vēlēšanas. Konservātīvo partija, kurai vēlēšanās paredzama uzvara, lēmumu apsveikusi, kaut arī īsais laiks vēlēšanu kampaņai un acumirklīgie valdības panākumi iekš- un ārpolitikā dod lēboristiem labas izredzes saglabāt strādnieku partiju vismaz kā iespaidīgu opozīcijas faktoru.

Britu gaišreģi paregо „uguņis virs Maskavas" un drīzu nāvi Staļinam

Dr. Frensisa Mūra 1697. g. nodibinātais gaišreģu almanachs jaunākajā izdevumā politisko notikumu paregojumiem nākošam gadam parasto dažu rindiņu vietā šoreiz veltījis veselu lappusi, paredzot grūtības Ķīnai un Krievijai vispār, bet Josifam Staļinam atsevišķi. Mūra almanachs, kas pats savu lasītāju skaitu aplēš uz 3 miljoniem, arī sakās esam pareizi paregojis Anglijas lielo ģenerālstreiku 1926. g., Austrijas „anšlusu", atombumbas nomešanu virs Japānas, karaļa Edvarda VIII atteikšanos no Anglijas troņa un daudzus citus izcilus notikumus.

Visas pasaules miers šķiet atrodamies viena vīra — Staļina rokās, — teikts almanachā. Saskaņā ar Staļina choroskopu, viņu sagaidot lielas grūtības, pie kam 1952. g. jūnijs varot būt liktenīgs. Šai periodā Staļinam varētu atgadīties pat pats ļaunākais. Krievijā paredzami lieli nemieri, īpaši Maskavas apgabalā; nav izslēgts iekšējs konflikts. Pēc tam nākamo 2 gadu laikā Staļina likteņa līkne noliekšoties līdz kapa līmenim, tā ka arī fiziski viņš ilgi nepārdzīvošot savas politiskās karjēras sabrukumu. Nākamā gada pavasaris 13 vīriem Kremlī būšot smags un bīstams periods.

Neīsti ceļveži nodod čechu bēgļus

Kā ziņo Brīvās Eiropas raidītājs, Čechoslovakijas slepenpolicija algo spiegus, kas piedāvājas pārgādāt pāri robežai uz rietumiem čechu pārbēdzējus, bet tad nodod policijai. Viens šāds aģents apsolījies nogādāt pāri Donavai uz Austriju kādu bagātu ģimeni no Bratislavas, iekasējis atlīdzību, bet, bēgļiem esot Donavas tilta vidū, sacēlis trauksmi.

„Brīvības vēja" ietvaros uz Čechoslovakiju aizraidītie 10.000 balonu ar apm. 10 milj. skrejlapu čechu iedzīvotājos uzņemti ar sevišķu sajūsmu, un daudzi pavadījuši ārpilsētās visu nakti, lai notvertu kādu skrejlapu. Prāgā skrejlapu teksti pavairoti un cirkulē iedzīvotāju vidū. Prāgieši arī lūguši Brīvās Eiropas raidītāju nākamās skrejlapās sniegt informāciju par pārtikas un patēriņa preču iepirkšanās iespējām un cenām rietumos.

DAŽOS VĀRDOS

Jugoslavija apsūdzējusi Albāniju UN par robežas aizkārumu, albāņu kaŗavīriem pārejot robežu un nonāvējot kādu jugoslavu patruļas kareivi.

Nopietnāko pārtikas krizi kopš kaŗa beigām pašreiz pārdzīvo Polija, ziņo diplomātiskas aprindas Vīnē. Visā valstī trūkstot gaļas, sviesta, siera, taukvielu un zivju, un namamātes 24 stundas no vietas velti stāvot rindās pie veikaliem, jo pārtikas sadales aparāts galīgi sabrucis.

Apvienoties ar katoļu baznīcu cīņai pret komūnismu un kristīgo vajāšanām visus kristiešus aicināja pāvests Pijs XII vispasaules enciklikā.

Par komūnistu kaŗaspēka ielešanu Lhasā, Tibetas galvaspilsētā, ziņoja Pekingas radio. Tas esot darīts saskaņā ar martā, pēc mēnešiem, parakstīto „vienošanos" starp Pekingas un Tibetas valdību.

170.000 SED biedru izslēgti no partijas mēnešu ilgajās „tīrīšanās". Atlikušais biedru skaits esot 1,6 milj. Daudzi „izīrītie" nosūtīti uz urana raktuvēm, zaudējuši pārtikas papilddevas uc. priekšrocības.

Vēl 1332 čechu ierēdņus līdz septembra beigām pārcels rūpniecības darbos. Iekšējās tirdzniecības ministrija no birojiem uz fabrikām pārcēlusi pavisam 37 proc. darbinieku.

Valdības gāšanai Grieķijā gatavojoties Čechoslovakija, Ungārija, Rumānija, Polija, Albānija un Bulgārija, iefiltrējot pāri robežai bruņotas sazvērnieku grupas, — ziņo UN pastāvīgā uzraudzības komisija Grieķijā.

„Slepeni fašistu sazvērnieki" nošāvuši polu radio propagandistu Martiku, kas bija pazīstams ar savu pretpropagandu pret Amerikas balsi un BBC. Nāve Martikam piespriesta slepenā pagrīdes tribunālā. Uzbrucējs svētdienas rītā piezvanījis pie Martika dzīvokļa durvīm un iztukšojis pret viņu savas pistoles magazīnu.

Tirdzniecība ar padomju bloka valstīm Anglijai tomēr esot nepieciešama, paskaidrojis ārlietu ministrs Morisons Vašingtonā, citādi tā nespēšot nest savas nastas rietumu apbruņošanā. Pārtikas ministrija nākošā gadā paredz importēt no Pad. savienības 1 milj. labības.

Sabrūkot kinoteātrim Sanpaulā, Brazīlijā nonāvētas 22 un ievainots 500 personu. — 19 cilvēku, pa lielākai daļai bērni, dabūjuši galu Kolorado štatā, kādai lidmašīnai iedrāžoties aviācijas skates apmeklētāju pūlī, — 42 ievainoti satiksmes lidmašīnas avārijā Čikagas tuvumā.

30 bij. padomju virsnieku Hamburgā nodibinājuši pretkomūnistisku „pēckaŗa padomju bēgļu biedrību" bij. pulkvežleitnanta Jeršova vadībā. Biedrība aicina visus krievu bēgļus informēt rietumus par patiesajiem apstākļiem Pad. savienībā.

115 g. vecumā miris Tanganjikas iedzīvotājs Saidi Sepija.

Apvienotās Eiropas pastmarkas 15. oktobrī laidīs apgrozībā Luksemburga.

„Edinburgas zaļā" un „Elizabetes rozā" ir divas jaunas krāsas, kuŗām „kristības" devusi Anglijas princese Elizabete, atzīmējot savu gaidāmo apciemojumu ASV un Kanadā. Krāsas apstiprinājusi Britu krāsu padome.

265.000 kartonu cigarešu atņēmuši vācu muitnieki kontrabandistiem Konstances ezera rajonā. Domā, ka runa ir par to pašu bandu, kas no Šveices ievedusi Vācijā 800.000 mārc. kafijas. Kontrabandā iejaukti vairāki vācu muitas ierēdņi.

Nirnbergas garnizona labākā šāvēja ir nonāvēja neglābjami saslimušā ceļojošā cirka lauvu Leo, kas ar savu trakošanu un rēcieniem aizbaidīja simtiem tautas svētku apmeklētāju.

32 milj. dolaru nopelnījusi sarkanā Ķīna, viltojot amerikāņu naudas ordrus un laižot apgrozībā Austrumāzijā.

Gribēdami iznīdēt blaktis, Veimaras komjaunieši nodedzinājuši vēsturisko Kēnica pili. Dodamies uz komūnistisko jaunatnes festivālu Berlīnē, viņi pa to laiku gribējuši iznīdēt parazitus, bet šim nolūkam bija lietojuši kādu degamu ķīmikāliju, no kuras pils naktī aizdegās un galīgi nodega.

Slepenā konferencē Kremlī, pēc ziņām no Maskavas, nesen satikušies ap 50 padomju maršalu un ģenerāļu.

Turcijas valdības partija uzvarējusi nule notikušajās papildvēlēšanās, iegūstot 18 no 20 vietām.

Apstrīdēt Grieķijas vēlēšanu rezultātus grib maršals Papagoss, lai iegūtu absolūto vairākumu parlamentā.

Ar kājām uz mājām nāktu daudzi vācu ... nātnieki no ārzemēm, ja vien varētu ... deklarējis prof. Oto Hāns.

Pirmo reizi kopš 1918. g. ar oficiālu deklarāciju pie bavāriešu tautas griezies kroņprincis Ruprechts.

Smagi sodi garīdzniekiem no jauna piespriesti Rumānijā, it kā par spiegošanu un neatļautu tirgošanos ar valūtu.

Pret Eiropas armiju nepieredzēti asi kādā runā vērsies ievērojamais degolists Palevskis.

Mekarturu par vēstnieku Japānā iecelt ierosinājuši divi ASV senātori.

No jauna sastādīt valdību uzdots nule demisionējušajam Somijas premjēram Kekonenam.

Par apstrādātas zemes īpašniekiem ar Varšavas dekrētu kļuvuši Polijā dzīvojošie vācu lauksaimnieki.

Tagad arī otrā palātā pieņemts Francijas skolu likums, kas paredz subsidijas katoļu privātskolām.

Gājiens pāri Reinai būs svarīgākais vingrinājums vēlā rudens manevros Rietumvācijā.

Pirmā tālvadāmo bumbvežu eskadrija būs sastādīta līdz 1. oktobrim Floridā.

Gaisa satiksmi ar Prāgu pārtraukusi Francija, pievienojoties sankcijām pret Otisa neatbrīvošanu.

154.353.000 iedzīvotāju, pēc valsts statistikas biroja vērtējuma, bija ASV uz š. g. 1. jūlijā, ieskaitot bruņoto spēku piederīgos ārzemēs. Pieaugums kopš 1950. g. aprīļa tautas skaitīšanas — pāri par 3 milj.

Kā pārvietotā persona ASV ieradusies Dr. Nadija Rimskija-Korsakova, slavenā krievu komponista mazmeita, kas pēdējos 3 gadus darbojās par IRO nometņu ārsti Vācijā.

Iegūt uranu no gluži jauniem avotiem drīz varēšot ASV, ziņo Newsweek. Uranu iegūšot no fosfatu iežiem, kā mākslīgo mēslu rūpniecības blakus produktu. Jau tuvākajā laikā izbūvēšot vajadzīgās fabrikas, kas būtu sevišķi svarīgas, pārtrūkstot urana rūdas piegādēm no Beļģijas Kongo.

Aviācijas bazes kuģi Graf Zeppelin, pēc Daily Graphic ziņām, krievi atjauno Ļeņingradā. Saskaņā ar Potsdamas nolīgumu, šis 25.000 t bij. vācu kuģis bija jāizārda lūžņos.